КОЛХОЗ, СОВХОЗ БҮХЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

Түнхэнэй, Баунтын аймагууд гүрэндэ һү худалдаха 9 һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэв. Сэлэнгын, Тарбагатайн, ...скын, Захааминай, Хориин аймагууд—үндэгэ тушаалгаар гурбан кварталай түсэб үлүүлэв. **Тарбагатайн аймагай колхозууд гүрэндэ худалдаха энэ жэлэй түсэб дүүргээд, социалис уялгаяа бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна.** ***Эдэнэрһээ жэшээ абагты!***

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 219 (9973) | 1962 оной сентябриин 15, суббото | Сэн 2 мүнгэн

☆ ☆

...артиин кандидадуудые ...г үргэлжэ хүмүүжүүлхэ

...кэ Союзай Коммунис ...эшүүдэйнгээ тухай хо- ...анхарал оролдолго ... байдаг. Тэрэньшье ...й. Юуб гэхэдэ, эдээ- ...жэ шанарһаа пар- ...эн, бата нэгэдэлынь ...ха байна. Партиин ...й ушар ёһо мэдэхэ, ...дэлтэй байбал; пар- ...арадай манлай бай- ...рюусалгата үүргэеэ ...тайгаар дүүргэжэ ...байна.

... нимэһээ партида ...аа урда тээ хүнние ...тээһээнь һайса шал- ...ража үзэхэ гээд пар- ...рганизацинуудһаа пар- ...шанга эрилтэ табидаг ...нэ зорилгоор партида ...ратай бүхы хүнүүдтэ ...ээр кандидадай бол- ...С-эй устав дотор ...онхой.

...олзор соо партийна ...ци кандидадые хара- ...эг, партиин гэшүүндэ ...эг, КПСС-эй Про- ...олон Уставтай танил- ...байна. Нэгэ жэлэйнь ...э партийна организа- ...жа үзөөд, КПСС-эй ...э абаха тухай асуудал ...эг юм. Хэрбээ энэ ...соо кандидат өөрыгөө ...а шадангүй, КПСС-эй ...э абтаха аргагүй бай- ...ь, партийна организа- ...иин гэшүүндэ абаха ... гэжэ шиидхэбэри ...байна.

...адай болзор хадаа ...орохоёо һанаһан хүн ...ехэ шалгалта, поли- ... талаараа хүмүүжэн ...охо һургуули мүн бо- ...индидат бүхэнэй ха- ...а дээшэлүүлхээр пар- ...рганизаци бүхы хүдэл- ...эмидхэхэ ёһотой. Зү- ...ртиин гэшүүндэ оро- ...а һайнаар бэлдэхэ ...эн түрүүн кандидадһаа ...байна. Кандидат боло- ...хаанашье ябаа ха- ...ртийна бэшэ олониитэ- ...талаараа жэшээ ха- ... ёһотой. «Коммунизм ...ын түлөө тэмсэлэй ...байхада партида оро- ...бүхэн коммунис бай- ...н ямаршье һалбари- ...у үүргэ дүүргэхэ уял- ...жэ эрилтэ табиха ...ни» гээд Н. С. Хрущев ...XXII съезд дээрэ ...эн.

...й республикын пар- ...рганизацинуудай дүй ... дээрэһээ харахада, ...й Уставай эрилтэнүү- ...инаар сахидаг газарта ...дууд түргэнөөр урга- ...туужадаг, коммунист- ...ёһото шэнжэ тэмдэг- ...одог байна. Эдэ эрил- ...муугаар дүүргэдэг ... мүн кандидадуудые ...үлхэ хэрэгтэ партий- ...анизацинуудай багаар ...эг, тэдэнние мартадаг, ...ггүй газарта канди- ...ха болзорынь хии та- ...ладаг, тиигэжэ зарим ...дуудай болзор хэдэн ... үргэлжэлдэг ушар

...жанай аймагай пар- ...иин организацинуудта ...дадай болзорынь үни ... үнгэрэнхэй. Жэшээнь, ...й совхозой Н. Тыхеев ...хи жэлээ кандидат ...Мүн Яруунын «Комсо- ...й» совхозой партийна ...цида нүхэд Т. Батуев, ...нжапов, Р. Дондуко- ...Цыбиков гэгшэд 1960 ... хойшо кандидадаар ... Зарим бусадшье ... организацинуудта

болзороо үни хада үнгэргэһэн кандидадууд олон.

Ямар нэгэн партийна организацида кандидадайнгаа болзорые үнгэргэһэн хүнүүд олон байбал, тэндэ парти доторой хүдэлмэриин тон һулаар ябуулагдадаг байһые гэршэлнэ. Зарим партийна организацинуудта суглаанууд саг соогоо болодоггүй, кандидадууд ниитын ажалда хабаадуулагдадаггүй.

Партийна бүхы организацинууд кандидадуудай дунда хүдэлмэри һайжаруулха ёһотой. Нэн түрүүн кандидадай болзор гаража ябаһан хүнүүдэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала. Энээнтэй хамта партиин кандидат тухай Уставай эрилтэнүүдые партийна организаци бүхэн наринаар сахиха уялгатай. Эдэниие ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха, журам гуримтайгаар, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгатайгаар, дутуу дунданuудта эбсэшэгүй байхаар хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Марксистско-ленинскэ сурталшудалха гээшэ кандидадуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулха, партийна шиидхэбэрие бэелүүлхын түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл ха юм. Эдээнэй эрдэм бэлэдхэл дээшэлүүлхын, марксизм-ленинизмын сурталда һургахын, шэнэ хүнэй шэнжэ шанартай болохын тулада хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай нангин уялга мүн. Партиин XXII съездын материалнуудые, КПСС-эй Программа болон Уставые кандидадууд оролдосотойгоор шудалха зэргэтэй.

Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэдээ, бэрхэшээлнүүдтэй ушархадаа, тэрэниие дабан хүдэлхэдөө залуу коммунистнууд түргэнөөр хүмүүжэдэг, хатуужадаг, эмхитэй гуримтай болодог байна. Партийна организациин эдэбхитэйгээр хүдэлдэг, парти доторой демократиие бодотоор бэелүүлдэг, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлые дэлгэрүүлдэг газарта залуу коммунист партиин гэшүүнэй эрилтэнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлдэг, тэрэ хүнэй һайн, муу талань элирэн гарадаг байна.

Эгээл нимэһээ эхин организацинуудта парти доторой хүдэлмэриие һайжаруулха, партийна комитедүүдэй зүгһөө эдээнэй хүдэлмэриие һайнаар ударидаха шухала. Партийна эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие һайжаруулбал, партийна организацинууд кандидат ябаха болзорые КПСС-эй гэшүүндэ орохын тула бэлэдхэлэй ёһотой һургуули болгожо шадаха байна.

КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ манай парти бүхы хүсэеэ зэрюулан элсүүлнэ. Коммунизм байгуулха асари ехэ шэнэ зорилгонуудые бэелүүлжэ байхадаа партимнай гэшүүдтээ улам ехэ эрилтэ табина, партиин хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлнэ, ямаршье һалбарида хаанашье хүдэлжэ ябаа хадаа кандидат бүхэн ажал хэрэгтээ, партийна болон гүрэнэй журам сахиха талаар үльгэр жэшээ харуулха, үйлэдбэри дээрэ түрүү үүргэеэ бэелүүлхэ, долоон жэлэй даабариие үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаха уялгатай.

...бликын колхоз, совхозуудай гүрэндэ мяха, ...үндэгэ худалдаха жэлэй 9 һарын түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1962 оной сентябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

...аг, ...лени	мяхан	һүн	үндэгэн
...йн	55	71	87
...Шэбэрэй	50	71	97
...ын	57	87	104
...тайн	56	77	117
...	59	88	86
...Үдын управлени			
...ө)	54	78	98
...най	62	84	84
...ын	76	79	105
...ай	49	102	93
	42	94	—
...галиин	59	74	76
...ын управлени			

Аймаг, управлени	мяхан	һүн	үндэгэн
(бүхыдөө)	62	86	93
Бэшүүрэй	54	76	92
Зэдын	54	82	99
Захааминай	84	89	127
Хяагтын	51	69	81
Хяагтын управлени			
(бүхыдөө)	58	78	91
Яруунын	60	83	82
Хориин	62	90	104
Хориин управлени			
(бүхыдөө)	61	86	95
Баунтын	39	110	—
Хойто-Байгалай	64	89	—

Таряалан дээрэхэ мэдээсэлнүүд

Тарбагатайн аймаг таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ

Агуу Октябриин социалис революциин 45 жэлэй ойдо дашарамдуулан дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоһон Тарбагатайн аймагай колхозууд гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө болзорһоо урид, сентябриин 14-дэ 116 процент дүүргэбэ. Тиигэжэ тэдэнэр түсэбһөө гадуур 8500 центнер таряа Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулба.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз түсэбһөө гадуур 4900 центнер худалданхай. „Дружба" колхоз—4128 центнер, „Советская Россия"—500, „Коммунизм"—1091 центнер таряа түсэбһөө үлүүлэн тушаагаа. Мүн „8-е Марта", „Восход" колхозууд түсэбһөө гадуур тушаажа байнхай.

Эндэ Улаан туг намилзаһаар

Житомирско областиин «Первое Мая» колхозой звеное даагша нүхэр Загладын статья уншаад байхадаа, Бэшүүрэй совхозой хоёрдохи отделениин таряашад ажалайнгаа бүтээсэ улам эршэдүүлнэ. Тусхайлбал, тус отделениин механизаторнууд богонихон болзорто, һайн шанартайгаар тариһан таряагаа бүхыдэнь амяарлан хадажа дүүргээ гэхэ гү, али 1190 гектар шэниисэ «хүлһөөнь буулгаад», суглуулан сохижо байнхай.

Таряа хуряалгын халуун хаһа соо комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тэрэнэй үрэ дүн табан хоногто таһалдалгүй согсологдожо, түрүү механизаторнуудта дамжуулгын багахан улаан туг, мүнгэн шан барюулагдана. Жэшээлбэл, совхозой суута комбайнернууд Эрдынижап Санжицыренов, Бато Дугаров гэгшэд «С-6» комбайнаар үдэр һүнигүй хоёр халаанда хүдэлжэ, 764 гектар амяарлан хадаа.

Эрээлжэ гэжэ газарта үдэр һүнигүй трактор агтын хүнхинөөн замханагүй. Эндэмнай һүүлшын табан хоногэй дүнгөөр мүрысөөндэ илажа гараһан Еши Цыбандоржиев, Чимит Цырендоржиев гэгшэд хүдэлнэ.

Дурсагдаһан отделениин механизаторнууд августын хорин гурбанһаа хойшо ходо совхозой дирекциин, парткомой, хүдэлмэришэнэй комитедэй дамжуулгын Улаан туг алдангүй, бүхөөр барижа ябаһаар.

Д. Цыденжапов,
манай корр.

Энэ жэлдэ Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи отделениинхид ороохо тариянайнгаа ургаса хуряалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна. Таряа амяарлан хадалга, хуряалга дээрэшье бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, халаанайнгаа даабариие ходо үлүүлэн дүүргэдэг механизаторнууд олон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эндэхи түрүү тракторист И. Подтельский, лафетнэ жаткын машинист Д. Сакияев гэгшэд үдэртөө 30 га хүрэтэр хадана.

В. ЗОРКИНОЙ фото.

ТАРЯА ТУШААЛГАЯА ГЭДЭРГЭ ТАТАНА

Байгша ондо Баргажанай таряашад КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри хээ. Аймагай колхоз, совхозууд таряалангайнгаа хубаарилгые шэнэдхэн хубилгажа, ургаса багатай ургамалнуудай тарилгые хороогоод, шэниисэ, кукуруза мэтын ургамалнуудые ехээр тариһан байна. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ тэжээлэй бобы, горох таригдаа. Тиигэжэ ороохо болон бобово ургамалнуудай тарилгын газар нёдондонойхиһоо 5403 гектараар үргэдхэгдөө һэн.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан бэшэгтэй танилсаха зуураа, аймагай колхозниигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд урид абаһан социалис уялгаяа шэнэдхэн хаража, энэ жэлдэ 63 мянган центнер таряа гүрэндөө худалдаха гэжэ шиидэһэн байха юм. Энэнь нёдондо тушаагдаһан ороохо тариянһаа 4,2 дахин ехэ байна.

Колхозниигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй оролдолгын ашаар байгша ондо ороохо тариянай, бусад ургамалнуудай баян ургаса гаранхай. Урда жэлнүүдэйхиһээ нилээд эртэ хуряалгаяа эхилхэ аргатай байгаа.

Хурамхаанай совхоз аймаг соогоо түрүүлэн ургаса хуряалгаяа саг соонь эхилээ һэн. Хуряалгынгаа техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаһанай ашаар тэдэнэр бүри сентябриин 6-да Эхэ ороной амбаарта 13 мянган центнер таряа оруулжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр хамта 18 мянган центнер таряа гүрэндөө тушааха гэһэн уялгаяа бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Тиигэбэшье ургаса хуряалгын ябадалые аймагай бусад ажахынуудта хараад үзэхэдэ, энэ шухала хүдэлмэри ехээр нобшоржо, ороохо тариян гээлтэ хоролтодо орохо дээрээ болонхой. Сентябриин 10-най байдалаар аймагай колхоз, совхозууд оройдоол 15 мянган гектар таряа хадаад байна. Энэнь хуряагдаха тариянайнь миил хахадынь болоно. Таряа хадалга баалнуудые суглуулан сохилго хоёрой хоорондо ехэ забһар гаранхай. Мүнөө үедэ 5 мянга гаран гектар тариян баал болоод хэбтэнэ.

Ургаса хуряалга илангаяа Дэрээнэй совхоздо муугаар ябана. Эндэ оройдоо 2097 гектар тариян хадагдаһан аад, тэрэнэйнь миил 1397 га хуряагдаад байха юм. Баалдаа удаан хэбтэһэн тариян доройһоо ургажа эхилээ.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ургаса хуряалгаараа гээгдэлдэ оронхой. Баргажанайхид ороохо тариянайнгаа оройдоол хахадыень хадаад, хорёод процентыень хуряагаад байна. Колхозой тоог дээрэ 9515 центнер тариян ороод, тэрэнэйнь миил табан зуун центнер гүрэндэ тушаагдажа, мянган центнер үрэһэндэ хаагдаа.

— Яахадаа таряа тушаалга иимэ муугаар ябанаб,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Х. А. Бадмаевһаа асуухада, тэрэ иигэжэ харюусаба:

— Тариянаймнай тоог электрын хүсөөр хангагдаагүй байна. Тиимэһээ таряагаа саг соонь сэбэрлэжэ шаданагүйбди.

Гүрэнэй урдахи уялгаяа дүүргэхэ болоходоо иимэ шалтаг колхозой түрүүлэгшын баридагынь тон гайхалтай. Энэ тоог дээрэ электрын хүсэ асархын тула 7,5 километртэ столбнуудые зоожо, проволоко татаха хэрэгтэй болоно. Энэ хүдэлмэри хэхыень «СМУ-4» конторотой договор баталһан байгаа. Мүнөө тэрэ хүдэлмэри эхилээшьегүй.

Хэрбээ гүрэндэ таряа тушаагаагүй байбалнь, тэрэ конторын хүтэлбэрилэгшэдые хашажа, шэнэ лини татуулха бэзэ гэһэншүүгээр колхозой түрүүлэгшэ бодомжолно хэбэртэй.

Тариянай тоог дээрэ электрын элшэ хүсэ бии болгохо арга колхоздо байгаа гү гэхэдэ, хүсэд бии. Хониной нооһо хайшалдаг агрегатай двигательнүүд миин хэбтэжэ байдаг. Нүүдэл электростанци леспромхозһоо абахашье гээ һаа, олдохо. Теэд эдэ бүхы арга боломжонуудые хэрэглэнгүй, «СМУ-4» конторын хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр тариян тушаагданагүй гэжэ хэлэхэдээ, хэниие мэхэлхээ һанана гээшэб?

Аймагай колхоз, совхозуудаар намарай паар мууса хахалагдана. Һүүлэй мэдээгээр эндэ миил 3629 га намарай паар хахалагданхай. Зүгөөр кукурузын, тариянай хуряагдажа абтаһан 14523 га газар намарай паар хахалхаар һула байна бшуу. Имагтал энэ хүдэлмэриие хэрэгсээгээгүй, поли дээрэхи һолоомоёо саг соонь хуряажа хадаагүйһөө болоно гээшэ. Энэ жэлдэ илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз паар багатай. Тиимэһээ тэдэнэр намарай паар хахалхые оролдохо байгаа. Мүн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз оройдоол 151 га намарай паар хахаланхай.

Баргажанай колхоз, совхозууд ургаса хуряалга, намарай паар хахалалгада бии байгаа дутагдалнуудаа дары усадхажа, Эхэ оронойнгоо үмэнэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

С. Цыбиков,
«Прибайкалец» газетын корреспондент.

КУБЫН ОЙРО БУ ХҮРЭГТЫ!

Бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад Советскэ правительствынгаа мэдүүлгые һайшаан дэмжэнэ

Баатар Куба мандаха болтогой!

Кубын арад зон баатар дорюунаар тэмсэжэ, хариин монополистнуудай хара һабарһаа мултаран гараад, зол жаргалаа зоримгой эрэлхэгээр зохёожо байна. Америкын хархис шунахай этэгээдүүд энээндэнь эсэргүүсэн дурагүйлхэжэ, хоро шараа бусалгана, дайн сэрэгэй зэр зэбсэг хангиргана.

Энээн тушаа һаяхан ТАСС-ай мэдүүлгэ тунхаглагдаба. Тэрээн дотор бэшэгдэһэн бүхы зүйлнүүдые айхабтар зүбшөөн һайшааха зуураа, Америкын шуһа нүжэ жүрөөдэгшэдэй хорото муухай аяг аашые үнэн зүрхэнһөө, бүхы сэдьхэлһээ зэбүүрхэн буруушаанаб.

Америкын хархисуудай забдаһан ааша хэрэг бүтэхэгүй. Бүхы хүн түрэлтэн эб найрамдал хамгаалан жагсана.

Зүгөөр маанад энхэ тайбан байдалые улам бэхижүүлхын тула, даажа байгаа ажал бүхэн дээрээ улам ехэ үүсхэл оролдосо гаргаха, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам арьбадхаха ёһотойбди.

Баатар Куба мандаха болтогой! Эб найрамдал мандаха болтогой!

Г. Цыдынжапов,
СССР-эй арадай артист.

ШАНГА ҺАНУУЛГА

Ажалша зониие, арадуудые дарлан, мүлжэнгүйгөөр империализмын байжа шадахагүйе дэлхэйн ажалша хүнүүд мэдэдэг болоһоор үнинэй. Тиимэһээ колониализмын дарлалта доро байһан арадууд эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө эрид шанга тэмсэлдэ бодонхой.

Манай хүсэн түгэс Совет гүрэн, бүхы социалис оронууд бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ ороһон арадуудые дэмжэжэ, али болохо туһа хүргэнэ. Социализм байгуулжа эхилһэн Кубын республикада ээрхэг түримхэйгөөр добтолон орохые түхеэржэ байгаа Америкын империалистнуудта Советскэ правительствын үмэнэһөө һаяхан хэгдэһэн мэдүүлгые дэлхэйн бүхы ажалша хүнүүд һайшаан дэмжэбэ.

Америкын империалистнууд мэдэг: дура зоргоороо олон гүрэнэй экономикые мэдэлдээ абаад, национальна баялигыень һорохо, шүүрдэхэ саг дүүрээ! Кубын арадта туһа хүргэхэ хүсэ шадал манда бии.

Советскэ правительствынгаа мэдүүлгые манай фабрикын хүдэлмэришэд барандаа һайшаан дэмжэнэ. Энэ мэдүүлгэ бидэниие ажалай шэнэ амжалтада зориг жүүлбэ.

О. Доржиева,
Улаан-Үдын трикотажна фабрикын коммунис ажалай ударник.

Тон зүб мэдүүлгэ

Дайн гээшэ юуб гэжэ бидэ мэдэнэбди. Хэды олон хүбүүд, аханар, дүүнэрнай үнгэрэгшэ дайнда хосорооб. Тэрээн тухай бодоходоо, нюргаарни хүйтэ даагша. Һанана гүт? Ан арьяатан шэнгеэр хиирэһэн немец фашис булимтарагшад амгалан байдалыемнай эбдээд, Совет оронноймнай тала дайдые, хото городуудые дарнин гашуун утаагаар хушажа, ехэ үхэл, һандарал тохёолдуулаа бэлэй. Тиигэбэшье үнэн хэрэг, манай хэрэг илаа һэн.

Мүнөө далайн саанахи баяшуул, ноёдууд, дайн дажар жүрөөдэгшэд хүнэй хүлһөөр, шуһаар баяжаха бүреэ шунахайрагшад сүлөөтэ Кубын нюур дээрэ нюдаргаяа далайна гэжэ дуулабаб. Алдарта баатар Фидель Кастрын хүтэлбэри доро капитализмын гэнжые һамна сохёод, социализмын дардам харгыда гараһан Кубын арадаар ухаан бодолойнгоо оёорһоо омогорхонобди. Теэд Америкын баяшуулай һанаанда бишыхан арадай сүлөөтэ байдал таараннагүй.

Куба гансааран бэшэ! Тэрэнэй талада бүхы совет хүнүүд, бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратайшуул, бүхы юрын ажалша хүнүүд. Добтолоод лэ үзэг, мангай хэрэг барихат гэжэ манай правительство тон зүб мэдүүлээ. Бэе бэедээ туһалха, бэе бэедээ аха дүү ёһоор хандаха гээшэ совет уг заншал юм.

Арадуудай амгалан байдал сахижа байһан Эхэ ороноороо омогорхоноб. Хэжэ байһан ажал дээрээ үшөө ехэ амжалтануудые түйлажа, үнэн сэдьхэлһээ жаргалта, амгалан байдалай түлөө тэмсэхэ мүн лэ бидэнэй, бүхы колхозниигуудай зорилго.

Куба руу залаһан империалистнуудай жада хосорог лэ!

Г. Дымбрылов,
Яруунын аймагай «Победа» колхозой механизатор.

ДАИ ЖҮРӨӨДЭДЭГ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ЗАМЫЕ ХААХА!

Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй президиумдэ

Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй президиумэй заседани болоо.

США-гай зонхилхы нюурнуудай хорото муухай аашa гаргажа байһанда совет олонитын ехээр һанаагаа зобожо байһые элирхэйлэн мэдүүлхэ зуураа, Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй президиум хадаа Куба тушаа США-гай зохёожо байһан ээрхэг түримхэй түсэбүүдые, һанаашалгануудые эрид шууд буруушаана. Бүгэдэ нийтын термоядерна дайнда хүн түрэлтэнние татан оруулхаар США-гай аюултай муухай хорото ааша Кубада эсэргүүгээр гаргажа байһан тушаа Советскэ правительствын баримталжа байһан хараа бодолые президиум хүсэдөөр дэмжэнэ.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, дайнай улам ехэ боложо байһан аюулые зайсуулха зорилгоор оролдолго гаргахыень уряалан, буу зэбсэг бүгэдэ нийтээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгрессдэ хабаадаһан американецуудта, эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг США-дахи олонитын хүдэлөөнүүд болон организацинуудта совет олонитын зүгһөө хандаха гэжэ Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй президиум шиидхээ.

Президиум хадаа Кубын эб найрамдалай тала баригшадта телеграмма эльгээжэ, оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые батаар хамгаалжа, эб найрамдал аршалан хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө бүхы арадуудай нийтын тэмсэлдэ сэгнэшэгүй туһа нэмэри оруулжа байһан Кубын баатарлиг арадта совет хүнүүдэй талархажа байһые элирхэйлэн мэдүүлээ.

Заседанида хабаадагшад хадаа буу зэбсэг бүгэдэ нийтээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө бүхэдэлхэйн конгрессэй табиһан уг зорилгые бэелүүлхэ талаар комитедэй хэжэ байһан хүдэлмэри тухай комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихоновэй, комитедэй харюусалгата секретарь М. И. Котовой мэдээсэлнүүдые шагнаа, гадаадын оронуудтахи эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэй хани ёһоной холбоо барисаагаа үргэдхэхэ, дэлхэйн термоядерна дай зайсуулхын тулада тэдэнтэй харилсаа холбоогоо шангадхаха хэмжээ ябуулгануудые зүбшэн хэлсээ.

Эрдэмтэдэй уласхоорондын суглаагай Москвада болоходо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан, Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн соведэй президент-гүйсэдхэгшэ профессор Джон Бернал президиумэй заседани дээрэ байлсаа.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVII сессидэ хабаадаха СССР-эй делегаци

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацин XVII сесси Нью-Йоркдо сентябриин 18-да нээгдэхэеэ байна. Энэ сессидэ хабаадаха СССР-эй делегацине ССР Союзай Министрнүүдэй Совет баталаа. А. А. Громыко (делегацине толгойлогшо), В. А. Зорин, В. С. Семенов, М. А. Меньшиков, Т. Н. Николаев (делегациин гэшүүд) гэгшэдһээ делегаци бүридэнэ. Тэрэшэлэн делегациин гэшүүдэй орлогшонор баталагдаа.

(ТАСС).

Энээниие уншаад, ажалдаа хэрэглэгты!

ҺОЛООМО ТҮРГӨӨР, ХЯМДААР ХУРЯАГДАНА

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Таряалангай һолоомые түргэн хуряажа абаха талаар Улаан-Үдын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин агроном-эмхидхэгшэ Н. И. Суздалевай үүсхэл тухай

Улаан-Үдын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин ахалагша агроном-эмхидхэгшэ Н. И. Суздалев таряалан дээрэхи һолоомо түргэн суглуулжа абахын түлөө хоёр тээгүүрээ тусхай раматай аад, бүдүүн тросоор татуулдаг нагшуурга түхеэрхэ схемэ зураг хээд, тэрэнээ колхоз, совхозуудта хэрэглэхэ гэжэ дурадхаһан байгаа.

Тэрэ нагшуургань Мухар-Шэбэрэй аймагай «Победа» колхозой таряалан дээрэ туршагдажа, һайн үрэ дүн харуулаа. Тиимэ нагшуургаар халаан соо 150—200 гектар таряалангай һолоомо суглуулжа абаха аргатай байба. Энээнэй ашаар ажал хүдэлмэриин гаргаша хэдэ дахин хороогдоно.

Нүхэр Суздалевай дурадхаһан нагшуурга хэхэдэ урдань хэрэглэгдэдэг байһан тиимэрхүү нагшуургануудые түхеэрһэндэ эрхэдоо һураггүй бага саг хэрэгтэй болоно. Тиигээд тэрэнние хэхэньшье орёо бэрхэтэй бэшэ, ажал дээрэ хэрэглэхэдэ тон таарамжатай байна.

Таряалангай һолоомые түргэн суглуулжа, намарай наар хахалха талаар нүхэр Суздалевай дурадхал тон ехэ удха шанартай байһанние хараада абажа, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет **иигэжэ тогтоогоо:**

1. Ахалагша агроном-эмхидхэгшэ Н. И. Суздалевай дурадхаһанай ёһоор, таряалан дээрэхи һолоомо суглуулха тусгаар нагшуургануудые табан үдэрэй болзор соо хаа хаанагүй түхеэржэ, ажалда үргэнөөр хэрэглэхэ тухай Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын, бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдые, совхозуудай директорнүүд болон колхозуудай түрүүлэгшэнэрые уялгалха;

2. Колхоз, совхозуудта энэ тусхай нагшуургануудые түхеэрхэдэнь республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэл хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

3. Тусхай нагшуургануудые түхеэрхэ тухай үүсхэл гаргажа, тэрэнээ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Победа» колхоз болон бусад ажахынуудта хэрэглэһэнэйнь түлөө Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин ахалагша агроном-эмхидхэгшэ Н. И. Суздалевые һарын салингаар шагнаха.

Нагшуургануудые түхеэрхэ тушаа эдэбхи гаргажа, тэдэние хэрэглэн, таряалан дээрэхи һолоомо суглуулжа эхилһэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ С. Г. Ревенский болон артелиин бусад гэшүүдые шагнаха тухай асуудалые хаража үзэхэ гэжэ Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управленидэ дурадхагдаа.

ХОЁР ТАЛААРАА ТРОСООР ХЭҺЭН РАМАТАЙ НАГШУУРГА ЯАЖА ХЭХЭБ?

Тиимэ нагшуурга 3 метр түмэр улатай хоёр модон үрүү дээрэ тодхогдоно. Тэдэ үрүүнүүдынь 6 метр утатай бүдүүн модонуудаар холбогдоно. Тэдэ модонууд дээрэнь 6 бахана тодхожо, дээдэ үзүүрнүүдыень бүдүүн модоор холбожо үгэнэ. Бахануудта тёс хадагдана.

Хүндэлэн байһан модонуудтань һолоомо суглуулха шоронууд хадагдана. Тэдэнние бүхэлхын тула үрүүнүүдэй хоорондо түмэр хадагдана. Нагшуургаяа шэрэхэ доодо талын түмэр аргамжые холбохо зорилгоор үрүүнүүдэйнь газаа талада түмэр гохо хадагдана. Түмэр аргамжынь дээдэ үзүүр хүндэлэн табигдаһан дээрэхи модондо уягдана.

Доодо талын тросой утань 12—15 метр. Дээдэ талань дорохиһоонь нилээд һула байха ёһотой. Нагшуурга гол түлэб доодо талын тросоор татуулагдана. Дээдэ талынь, дорохи түмэр аргамжанууд 5—6 гадаһануудаар холболдоно. Гадаһануудайнь хоорондохи зай 1—1,5 метр байха зэргэтэй. Гадаһануудай үндэрынь аргамжануудай хоорондохи талын бага болохо бүри оодон болоно.

Иимэ нагшуургые хоёр «ДТ-54» гү, али хоёр «МТЗ» тракторнуудаар жүдхүүлдэг. Тиихэдээ тракторнуудынь һолоомон бухалнуудай хоёр талаар ябадаг. Нагшуурга соо сугларһан һолоомо полиин захада гаргагдана.

Ингэжэ түхеэрэгдэһэн нагшуургые «ДТ-54» тракторнуудаар шэрэхэдээ, хоёр тракторист халаан соогоо 150—200 гектарай һолоомо суглуулна. Хэрбээ урдань хэрэглэгдэдэг тросоор хэгдэһэн нагшуурга нэгэ ябахадаа 4-5 тонно һолоомо татажа гаргадаг байбал, шэнээр түхеэрэгдэһэн тиимэ нагшуурга—7-8 тонно шэрэжэ гаргаха шадалтай.

Шэнээр түхеэрэгдэһэн нагшуургын фото дээрэ харуулагдана.

Мал ажал дээрэ үни удаан ажаллажа ябаһан Сэлэнгын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүшүүл — Буряад ороной нууд—72 наһатай мал адуулагша Бальчан-Пурбэ Аюшеев (баруун гарһаа), һаалишан Ханда Найданова (дундань), мүн саг[...] хэшэгтэй Цырен-Дулма Содномова гэгшэд.

Л. ХАНДУРОВА[...]

„ХЭЛЭЭРЭЭ БЭШЭ, ХЭРЭГЭЭРЭЭ БҮТЭЭЖЭ ҺУРАГТЫ[...]

(Сэлэнгын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Валентина Цыбикжаповна Будажаповагай хөөрөөн)

...Тэрэ гэһээр үнихэншье болоо. Теэд түр зуура шэбшээд, һанаад үзэхэдэ, сээжэ зүрхэндэшни инаг, түрэл мэтэ угаа дүтэ дулааханаар һанагдаха юм. Тэбхэр 25 жэлэй саада тээ, тодорхойлбол 1937 ондо, Тамчын зооветеринарна техникум дүүргээд байхада, булта ехэл баяртай хухюун, дали жэгүүр ургашаһан мэтэ һанагдаа бэлэй.

Ажабайдалайнгаа зам тодолон шэлэжэ тарахымнай баярта буурал толгойто багшамнай бидэндэ хандан, иигэжэ хэлэһэн юм: «Ажал гэдэшэ ёһотой жаргал гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Тэрэ хадаа хүн амитанай хүгжэн болбосоржо ерэһэн түүхэтэй гаһаршагүй холбоотой юм. Тэрэнэй сэгнэшэгүй ехэ үрэ, ашыень хооһон үгэ хэлээрээ бэшэ, хэрэгээрээ харюулжа бүтээжэ һурагты! Олон түмэнэй үзэгдөөгүй ехэ баатаршалга гаргажа туйлаһан социализмын агуу илалтые улам арьбадхахын тулада таанар, залуу мэргэжэлтэд, энэ үдэрһөө хойшо бэеэрээ хабаадалсаха болобо гээшэт. Арюун энэ нэрэдээ хүрэмөөр ажаллахыетнай хүсэнэб». Гүнзэгы удхатай эдэ үгэнүүдынь мүнөөшье ой ухаанһаам гарагшагүй.

«Таряашан нэрээ хүндэлэгты!» гэһэн үндэр наһата украин эхэнэрэй үнэнхэ сэдьхэлһээ сэхэ руунь хөөрэһэн уряа бэшэг тэрэ буурал толгойто багшымни нангин захяа заабаритай удха бодолоороошье угаа тааралдана гэжэ һананаб.

Зүгөөр ажал хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ шунанги, урагшаа һанаатай хүнүүдтэ һэшхэл гэжэ бии байдаг. Надежда Григорьевна энээн тухай асуудал тон зүб, гол руунь табяа бшуу. Таряашан эхэнэрэй һанал бодолые үнэн зүрхэнһөө хубаалданаб.

Өөрөө би үйлэдбэри дээрэ 25 жэлэй туршада хаба шадалаараа хүдэлжэ ябахадаа, элдэб зэргын тушаалтай хүнүүдые яһалахан харагдаа гээшэ. Би ехэнхи сагаа хүдөө нютагта хүдэлөөб. Сэхыень хэлэхэдэ, 1953 он болотор хүдөө ажахымнай хүндэхэн байдалда байгаа бшуу даа. Илангаяа доодо талаһаа үүсхэл эдэбхи гаргаха гээшэ тон юрэ бусын хэрэг байһан. 1953 ондо КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум иимэ гуримда эсэс табижа, саашанхи хүгжэлтын хараа зам тодорхойлоо. Тиихэдэ би Буряадай хүдөө ажахын институтда ахалагша лаборанткаар хүдэлжэ байгааб.

Коммунис партиин гэшүүн байһан би удаан бодолгото болонгүй, өөрынгөө һэшхэл, зүрхэнэй захиралтаар гэр бүлөөрөө зоотехнигээр хүдэлхэеэ Хэжэнгэ нютаг ошоо һэм. Тэрэ гэһээр республикынгаа колхоз, совхозуудаар үргэлжэ «һэгсэрүүлэгдэжэл» ябагдана гээшэ.

Заримдаа колхозой түрүүлэгшэнэр мэргэжэлтын хараа бодолтой һаналаа хубаасалдадаггүй, зүбшье, буруушье байг—өөрынхеэрээл нюдэхые үсэрхэн оролдодог... Иимэ ушарта хэн мэргэжэлтэ «эрхэеэ хаһаргадан», дуугай байжа үгэбэ гээшэб! Үнэн зүб хэрэгэй түлөө, олоной аша туһын тулада оролдохо, тулалдаха хэрэгтэй! Һая техникум, институт дүүргээшэд ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамые эхилхэтэй хамта нангин үүргэ зорилгоо шууд сэхээр бэелүүлхэ, зориһондоо хүрэхөөр ажаллаха зэргэтэй. Залуухан зоотехник Галина Ешидоржиева манай колхоздо һаянай хүдэлжэ эхилбэшье, зоримгой шуран, хэрэг ажалаа һайн мэдэхэ байһаараа малшадай дунда хүндэтэй болонхой. Тэрэнэй гол шэнжэнь юуб гэхэдэ, өөртөө, ажалдаа, хүнүүдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг юм.

Илангаяа мүнөө үедэ, хүсэтэ техникээр улам зэбсэгжүүлэгдэжэ байгаа социалис хүдөө ажахымнай хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гаража байна. Энэ ушарта хүдөө ажахын продуктнуудай улам элбэгжэхэ хэрэг саашадаа агроном, зоотехник, бригадир, звеньевой болоод, жиирэй колхозник бүхэнһөө нилээд дулдыдахань мэдээжэ. Тиимэһээ ажалша хүн бүхэн өөрынгөө зорилгые үнэн зүбөөр ойлгожо, сэгнэжэ үзэг, коммунизмын агуу ехэ хэрэгэй илалта түгэс мандахын тулада сусаршагүй эршэ зоригтойгоор, үрэ ехэтэйгээр ажаллаг!.. Иигэжэ таряашанай сэбэр сэхэ һэшхэлтэй Надежда Григорьевна тон зүб бэшэнэ. Мүн һэшхэл тушаа коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуули доторшье яһала һайнаар, тодо һонороор хэлэгдэһэн шуу.

...Ямар гайхалтай һайхан, атаархама үе сагта ажаһуна гээшэбибди. Коммунизмын гайхамшагта илалтануудай үрэ дүн үдэрһөө үдэртэ хаража, баясажа байхадаа, улам һайнаар ажаллаха урма зориг эээлүүдгүй түрэнэ... Түрэл колхозойнгоо баялиг—хонин һүрэгые ойрын сагта олошоруулжа шадабал, торголиг һайхан нооһониинь айхабтар ехэ олзо доход оруулхал... Кукуруза мэтын шэмэтэ тэжээл элбэгээр таридаг болобол, мяхан, һүн, тоһон булаг мэтээр бурьялан, дэбэрэн харьялхал... Энээн тушаа һаалишад, хонишодтой үнэн сэдьхэлһээ яриллажа, һанамжа бодолоо хубаалдахаш, зүб мүр руунь шиидхэхые оролдодогби.

Манай замай залууршан—залуу хонишон Доржо Чойдонов, дүшэдөө дүтэлһэн Жамсаран Ринчинова, һаалишад сооһоо суутай коммунистка Клавдия Нимаева, Евдокия Попова—эдээн шэнгеэр бултадаа малшан нэрэ хүндэеэ һанажа хүдэлдэг һаа, колхознай бүри баяжаха һааб даа...

Нютагтаа хамтын ажахы эмхидхэлсэхэһээ эхилээд, мүнөө хүрэтэр малшан нэрээ үндэр дээрэ үргэжэ ябаһан манай аймагай Заглада—Долгаржап Эрдынеевае таниха, мэдэхэгүй хүн республика доторнай үсөөн байха. «Эжы, Танай үтэлхэ наһан, үргүүлхэ саг болоо ха юм. Хэды болотор манаараа хамта малай хойноһоо дахаха хүмта?» гээд тэрэнэй үрэ бэень һанаагаа зобоһондоо һанамжалан дурадхадаг. «Һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гээшэ иимэл ха юм даа. Үтэлһэн малшан эхэнэрые ямар юумэн баадхана, баалана гээшэб? Манай жиирэй совет хүнүүдэй шэнжэ шанар, ушар ёһо мэдэсэнь иимэ бшуу даа гэжэ эндэ үшөө дахин һануулха дуран хүрэнэ. Эдээн шэнги иимэ һаруул һайхан хүсэл эрмэлзэлгэтэй, сэхэ бодолтой, хатуу зоригтой хүнүүд харида хаана байхаб?!

Эгээл энэ Эрдынеева шэнги бодото хэрэгээрээ, өөрынгөө улаан гараар баяр жаргалаа зохёон байгуулагшад республика доторнай олон байха. Иимэ хүнүүд буряад малшанай нэрэ хүндэ, арюун сэбэр һэшхэл тушаа үе наһаараа сэдьхэжэ, бодожо ябаһан юумэеэ үргэн уншагшадай зүрхэндэ оросо, һонирхомо зохидоор хөөрэжэ үгөө һаань һайн байгаа.

Иимэ нэгэ ушарта тобшохоноор тогтохо хүсэлтэйб. Тус[...] жэлтэй эхэнэр зон үсөө[...] та гэр бүлэдөө татуула[...] тараа, ажалаа орхижор[...] дээжэ. Бишье гэр бүлэ, [...] тэй хүм. Нэмдашье ни[...] хөөлдөһон лэ юм бээ. [...] бэшье, хамагай түрүүн[...] рэгые шухалада тоолож[...] Мүнөө би 47 хүрөөб. [...] хэдэ, бэеминньие урды[...] тиимэ һайн гэхэр бэш[...] шэлэһэн мэргэжэлдээ б[...] зорюулһан хадаа эрхи[...] мүнөөшье орхихо дура[...]

Коммунизмын гайха[...] тануудай баясама үрэ [...] омогорхожо байхадаа, са[...] һайнаар ажаллаха зори[...] гэжэ хөөрөөгөө дүүргэ[...]

Ч.-Ц. С[...]

найруулан бэшэжэ[...]

Балшар наһатание хүмүүжүүлэгшэ

Багшын дунда һургуули дүүргэһэн басагахан заха холын Захааминай Цахир тосхондо 12 жэлэй саада тээ ажаллахаа ерээ бэлэй. Нүхэр Шумакова мүнөө сомоной Соведэй депутат, зондоо хүндэтэй болонхой, хүүгэдэй саадай эрхилэгшээр хүдэлнэ.

Анханһаа багашуулда эмээхэй, энэрхы зантай Злата Ивановна хүүгэдэй саадта хүдэлхэмни гэжэ эндэ ерэмсээрээ мэдүүлһэн гэхэ. Дурлаһан ажалдаа арбаад гаран жэл таһалгаряагүй хүдэлөө. Ухибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ, һайнаар амаруулха, эдеэлүүлхэ, сэнгүүлхэ гэжэ оролдодог магтаалтай.

Цахиртахи саадта хүүгэдээ үгэхэдөө, түрэлхи гэртээ байһагаһандал, һанаа амар, таталюургүй ябадагбди. Амтатайгаар буйлуулжа бэлдэһэн үлэтэй эдеэндэ садаһан, һонин наада зугаада һураһан, дуу, шүлэг сээжэлдэһэн, саб гэмэхэн үхибүүднай гэртээ бусахадаа, саадаа, Злата Ивановнагаа, хүмүүжүүлэгшэ[...] Убукуновагаа магта[...]хажа ородог юм.

Саадһаа һургуу[...] һон үхибүүд бул[...] һурадаг,—гэжэ ол[...] абанар хабархан х[...]

Хаяаһан гэжэ баг[...] шине хүмүүжүүлх[...] асуудалаар гансал[...] гаа хүүгэдэй түрэлх[...] рэлдөө хээд байдаг[...] эхэнэрнүүдэй дунда[...] дэлмэри ябуулдаг [...] тосхоной эхэнэрн[...] Ивановнае өөһэдын[...] дэй түрүүлэгшээр [...]

Коммунистка З. [...] кова эрдэм мэргэж[...] шэлүүлхэ зорилго[...] Эрхүүгэй багшанар[...] тудта заочноор һур[...] һанаа бэелүүлжэ ш[...] саршагүй зоригто[...] сэдьхэлтэй энэ эхэ[...] шуулые хүмүүжүү[...] тэй, харюусалгата[...] шэнэ амжалта туйла[...] жаггүй.

Б. [...]

НҮХЭД ХОНИШОД! Хонидые искусственна аргаар үрэжүү[...] шиидхэхы һара ябажа байна. Танай бригада хонин бү[...] хурьга абахаар бэлэн гү?

Республикын колхоз, совхозуудта хонидые искусственна арга[...] үрэжүүлгын ябаса тухай

Энэ оной сентябриин 10-най мэдээн

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилһэн сагһаа хойшо эгсэ 40 хоног үнгэрөөд байна.

Теэд бодото байдал юу харуулнаб гэхэдэ, республика дотор хонидой гурбанай нэгэ хубинь үшөө үрэжүүлэгдээгүй. Иимэ һанаа зоборитой байдал хэнэй сэдьхэл амаруулба гээшэб? Гэхэһээ байтагай сентябриин 1-һээ 10 болотор урдахи арбан хоногто орходоо гушан процент багаар үрэжүүлэгдээ. Ахын аймаг абажа харабал, һүүлэй арбан хоногто нэгэшье хони үрэжүүлээгүй. Түнхэнөөрхин баһал иимэрхүү байдалтай.

Хони мал олонтой Сэлэнгын, Зэдын, Хориин аймагууд биратай үрэ дүн туйлажа шадаагүй. Илангаяа һүүлэй үедэ зарим газарта хүйтэржэ эхилэн сасуу, энэ хүдэлмэри бүришье бэрхэшээлтэй байдалда оронтожо байнхай. Тиимэһээ энээние унжагайруулангүй, саашадань улам хурдадхаха шухала. Гэтэр зарим газарнуудһаа «түсэб дүүргэхын тэдысэ» худал хуурмаг мэдээшье хүргэхэ ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой олохон отарануудта хусануудынь хонидоороо хамта ябажа байха юм. Бүхы хонидойнь оройдоо 30 процентнь искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн нэрэтэй. Тиихэдэ хонидойнгоо ноохыень тусхай шэрээр бэшэ, харин дабирхайгаар будажа гутаана.

Тэрэшэлэн энэл аймагай «Мир» колхозой нүхэр Банзаранцаевай отарада хонидынь хусануудаараа хамта ябажа байһаар. [...]лиг баримтанууд тэндэ[...] лэгшэд, мэргэжэлтэдэй [...]то зобоонсгүй. Хэтэрхэ[...] аймагай «Коммунизм» [...] технигынь Э. Бальжи[...] доо бултыень үрэжүүл[...] аад лэ, энэ хэрэг тү[...] хеэрнэ.

Аймагууд болон управлени	үрэжүүлэгдэһэниинь
Баргажанай	41,0
Кабанскын	61,3
Ахын	51,2
Прибайкалиин	—
Түнхэнэй	80,0
КАБАНСКЫН УПРАВЛЕНИ	50,0
Бэшүүрэй	76,0
Зэдын	68,0
Захааминай	47,7
Хяагтын	87
ХЯАГТЫН УПРАВЛЕНИ	72,5
Яруунын	66,4
Хориин	70,0
ХОРИИН УПРАВЛЕНИ	69,0
Загарайн	76
Мухар-Шэбэрэй	74,5
Сэлэнгын	78,8
Тарбагатайн	55,0
УЛААН-ҮДЫН УПРАВЛЕНИ	75,4
Туршалгын ажахы	91,5

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Олохон ажахынууд[...] тэд хонидые искусст[...] үрэжүүлгын шухалаш[...] ха ёһотой гурим дүри[...] хазагайруулна. Жэшээ[...] гай совхозой хоёр[...] С. Цыденжаповай отар[...] дайнь үрэ тусгаар нягт[...] һарта соо бэшэ, харин [...] тануд соо байха юм.

Мүнөө үедэ үрэжү[...] шиидхэхы үе ябажа [...] Тиимэһээ мүнөөһөө [...] хааха тухай нэгэшье [...] раха ёһогүй. Баталаг[...] бэй ёһоор, ажахы бүхэ[...] хэнэй үрэжүүлэгдэһэ[...] тиигээд тусгаар шалг[...] тодорхойлжо элирүү[...] пунктнууд хаагдаха. [...] жэлтэд энэ хэрэгтэ тү[...] лаа хандуулжа, энэ х[...] хин хинан шалгажа ба[...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной сентябриин 15.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СҮҮДЭЙ ПЛЕНУМ

...эй Верховно Сүүдэй шэ...гдаһанай һүүлээрхи тү... пленум сентябрийн 11-дэ ... болобо. Л. Н. Смирнов ...лэгшээр һуугаа.

...эй Верховно Сүүдэй тү...ын орлогшо А. В. Лаптев ...ааша гаргаха хэрэгүүд ту... бэелүүлдэг ажал тухай ...элидхэбэ.

...үедэ республикын орга...ан ааша гаргалгатай бү...ар тэмсэдэг болоо гээд ...баталан абаһан тогтоол ...нхэй. Гэбэшье хулиган ...аха ябадал үшөөл то... Хулиган ааша гаргаг...ын гурим бүдүүлигээр эб...ет хүнүүдэй намдуу һай...уха, ажаллаха хэрэгтэнь ...бо ушаруулна.

...ан ааша гаргалгатай саа...хэ шууд тэмсэхэ гээшэ ...органуудай шухалын шуха...ла зорилгонь болоно. Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө сүүдүүд анхараа табиха ёһотой гэжэ пленумдэ хэлсэгдээ. Хуулиие наринаар бэелүүлэн, хорото зорилготойгоор хулиган ааша гаргаһан хүнүүдые сүүдүүд шангаар хэһээхэ уялгатай. Милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ, арадай дружинын гэшүүдтэ эсэргүүсэһэн хүнүүд хуулиин ёһоор хатуу хэһээлтэдэ хабаадуулагдаха ёһотой.

Хулиган ааша гаргаха ябадалые уридшалан болюулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаха болоно. Хулиган ааша гаргаха ябадалай шалтагаануудые сүүдэй органууд тодорхойлжо, эдэ шалтагаануудыень усадхахын түлөө тусхай шиидхэбэринүүдые гаргаха ушартай. Архи уулгатай тэмсэхэ хэрэг хулиган ааша гаргаха ябадалые уридшалан болюулха хэмжээнүүдэй эгээ шухалань болоно. Архи ууһан, хулиган ааша гаргаһан хүнүүдэй хэрэгүүд тухай партийна, советскэ органуудта мэдээсэхэ, гэм хэһэн хүнүүдэй ажалладаг газартань саг соонь дуулгаха ёһотой гээд сүүдүүдтэ дурадхагдаа. Тиигэжэ хамтынгаа хүсөөр дутагдалнуудые усадхаха зорилготой.

Хулиган ааша гаргаһан хэрэгүүд тухай шиидхэбэринүүдые гэмтэдэй ажалладаг газартань сүүдүүд эльгээхэ болобо. Тиигээд эдэ шиидхэбэринүүдые коллективүүдтэнь зүбшэн хэлсэлгые сүүдүүд ходо шалгажа байха юм. Энээндэ арадай заседательнууд хабаадуулагдаха.

Хулиган ааша гаргаһан хүнүүдые сүүдүүд ажалладаг газартань гү, али гэм хэһэн газартань сүүдлэхэ ёһотой гээд дурадхагдаа. Имэ хэрэгүүдые сүүдтэ харахадаа, ниитын гэмнэгшэдые хабаадуулха ёһотой.

(ТАСС).

Советүүдэй хүдэлмэри

...МИССИИН ХҮДЭЛМЭРИ—СЕССИИН ҮЗЭМЖЭДЭ

...ай энхэ элүүрые хам..., мүн худалдаа най...итын эдеэ хоолой хэ...лхэ саг үргэлжын ко...удай түрүүлэгшэнэр— ...нүхэд Кузьменко, Ба... гэгшэд ажалшадай де...удай Улаан-Үдын го...й Советэй ээлжээтэ, ...сесси дээрэ өөһэдынгөө ...ри тухай элидхэбэ.

...гшадай захяа, эрилтэ... хараадаа абажа, хо... эмнэлгын газарнуудые ...лгохо, тэдэнэй хүдэл... һайжаруулха талаар ...юумэн һүүлэй үедэ ...Эмнэлгын эмхи зур...аргалалгын шэнэ шэ...онһон түхеэрэлгэнүү...нгагдажа байһан үе... Худалдаа наймаанай, ...эдеэ хоолой асууда...е бага зэргын амжал... Хоёр жэл шахуу хуга...20 гаран магазин, сто...рэгдээ, эд бараанай ...хэмжээн һураггүй дээ...

...шье арадай элүүрые ...лха хэрэгтэ, худалдаа ...най хүдэлмэридэ дутаг..., шиидхэгдээгүй асуу...д үшөөл бии байһаар ...элидхэлнүүд соошье, ...путадуудай хэлэһэн үгэ ...е тэмдэглэгдэһэн бай...

...шинскэ эмхи зургаа...й зарим хүдэлмэрилэг...алшадта гүйсэд дүүрэн ...мжа үзүүлжэ шадана...бии байгаа дутуу дунда... элирүүлхэ, тэдэнийе ...зайсуулхын тула зо...хүдэлмэри ябуулагдана...жэ шүүмжэлэгдээ.

... хэлэһэн депутадууд: ...Воронов, Максимова, ...ов, Преловская, Морозов ...худалдаа наймаанай, ...эдеэ хоол эрхилхэ эм...ргаануудай хүдэлмэридэ...агдалнууд тушаа онсо...ргтобо. Хотодохи олохон ...о муугаар хүдэлнэ, ...дэһэн эдеэ хоолой үнэ сэн ехэ, шанар муутай байна. Овощ, хартаабхаар городоорхиниие хангахын тула мүртэй юумэ хэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэбэд.

Эмнэлгын, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэриие хинан шалгаха, ажал ябуулгаяа һайжаруулхадань туһалалсаха талаар сесси дээрэ тоосоо хэһэн саг үргэлжын комиссинууд ехэ дутагдалтай байна. Эдэ комиссинууд хүсэлэлгэ оролдолго багатайгаар, үүсхэл һулатайгаар хүдэлнэ гэжэ хэлэгдээ.

Городой Советэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулха, эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлхэ зорилготой дэлгэрэнгы шиидхэбэри сесси баталан абаа.

ХЭЛСЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Советэй худалдаа наймаанай саг үргэлжын комиссиин гэшүүд сугларжа, районой ажалшадые элдэб хэрэгсэлээр хангаха, колхозно түб дэлгүүрэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Дэлгүүрэй директор нүхэр Соколов уригдажа, городой ажалшадта худалдагдаха хүдөө ажахын продуктнуудые, илангаяа овощ болон хартаабха дэлгүүртэ ехээр асархын тула юу хэжэ байһан тухайдаа элидхэбэ.

Һүүлээрнь райсоведэй депутадууд Алексеева, Гаврилова, Новиков болон бусад комиссиин абаһан шиидхэбэриие худалдаа наймаа эрхилхэ эмхи зургаануудай хэр зэргээр бэелүүлжэ байһыень шалгажа үзэбэ. Шалгалтын дүн юу харуулнаб гэхэдэ, һүүлэй үедэ огородой эдеэ, хартаабха хотоорхиндо худалдаха хэрэг һураггүй һайжараа. Горпищеторгын болон ВСУРП-ын ОРС-ын мэдэлэй магазинуудта овощ, хартаабха ходо байдаг болонхой. Тэрэниие худалдаха үнэ сэншье яһала хямдараа, хартаабхын сэн 8, капустын—10, ногоон помидорой—10 мүнгэтэ болотороо хүнгэрһэн байна.

К. Димов.

РАССКАЗУУДАЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ШУХАЛА ЖАНР

Һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон олон конференци, зүблөөн, зүбшэн хэлсэлгэнүүд дээрэ буряад литературын гол жанрнууд, тобшолол, романай хүгжэлтэ, поэзиин арсалдаата асуудалнууд, драматургиин гээгдэл тухай яһала тодоор хөөрэлдэһэн, хэлэгдэһэн байха. Гэбэшье манай һанахада, ямаршье литературын, тэрэ тоодо буряад литературын, тон шухала жанр болохо рассказууд, юундэшьеб анхаралда абтаагүй. Жэшээлхэдэ, манай Улаан-Үдэдэ РСФСР-эй уран зохёолшодой правлениин нүүдэл заседаниин болоһон мартагдашагүй үдэрнүүдтэ нэгэшье хүн рассказууд тушаа тодорхойгоор тогтонгүй гараа һэн. Манай эрдэмтэдшье энэ асуудалһаа тойронтодог зантай юм.

Мүнөө буряад рассказ урда урданайхиһаа нилээд хүгжэжэ, хүл дээрэ гаража гэхэ гү, өөрын онсо тусхай шэнжэ шанартай, бүрин эрхэтэй жанр боложо тодороо гээ һаа, алдуу болохогүй. Манай мэдээжэ уран зохёолшод Ч. Цыдендамбаев, Б. Мунгонов гэгшэдһээ эхилээд, Цэрэн Галанов, Цырендондок Хамаев, Ким Цыденов хүрэтэрөө тус жанрые нилээд амжалтатай шудалжа байнхай. Жэлһээ жэлдэ таһалгаряагүй гаража байдаг рассказуудай номууд энээниие гэршэлжэ үгэнэ ха юм. Тиимэһээ рассказай жанр тухай шанга хөөрэлдөөн Буряадай уран зохёолшодой дүрбэдэхи съезд дээрэ гараха бэзэ гэжэ найдагдана.

Харин бидэ мүнөө манай редакцида (шүлэгүүдһээ үсөөн бэшээр!) ерэжэ байдаг, эхилэн бэшэгшэдэй хэдэн рассказууд дээрэ тогтожо, тэдэнэй зарим амжалта, дутуу дундануудые хаража үзэхэ хүсэлтэйбди. Ушар юуб гэхэдэ, залуу авторнууд рассказай жанр тухай тон юрэнхы, таамаг мэдээнүүдтэй дээрэһээ «нюдэ балай» үгэнүүдые холбоно гээшэ ха гэһэн һэжэг түрэнэ. Зарим ушарта шүлэг бэшэжэ туршаад, үлэ бирахагүйдөө, рассказые ехэ бэлэн жанр гэжэ һанаад, «рассказ» ормогложорхиһоншье нүхэд байха. Имэл залуу бэшэгшэдтэ нэн түрүүн «Рассказ гээшэтнай тон орёо, арайшье хилбар бэлэн бэшэ жанр юм» —гэжэ хэлэхэ байнабди. Үнэхөөрөөшье хүн нэгэтэ сэдьхэлээ хүдэлөөд байхадаа шүлэг бэшэжэрхижэ болохо. Имэ ушар хэды олон гээшэб! Зүгөөр рассказ яашье тиигэжэ бүтээхэгүйш. Эндэ ехэхэн тэсэбэри, бүрин ехэ сэдьхэл, ажабайдалые али бүхы талаһаань мэдэхэ, хурса нюдэтэй (үшөөшье олон зүйлнүүдые тооложо болохоор һэн) байха хэрэгтэй ха юм. Мүн түрэл хэлэеэ жэншэдгүй шудалха шухала. Эхилэн бэшэгшэд ехэнхидээ эдэ шухала зүйлнүүдые хараада абангүй, рассказ бэшэхын һэдэлгэ хэдэг, хэхэшье гэжэ сэхэ заалтай. Мүн угаа баян ородой классическа литературын һангые шудалан үзэхэ гээшэ эхилэн бэшэгшэдэ угаа туһатай байхань дамжаггүй. А. Чеховэй, мүн И. Бунинай, бусадшье уран зохёолшодой рассказуудай композици, найруулга, хэрэглэһэн уран аргануудыень хаража үзэхэдэ яанаб!

Саашань хэлэхэдээ, рассказай жанрай мүнөө тон шухала удха шанартай болоһые онсолон тэмдэглэлтэй. Хэрбээ эпическэ ехэ жанрнуудай удаан бэшэгдэдэг, манай түргөөр хүгжэжэ байгаа ажабайдалые саг соонь хүсэжэ харуулха аргагүй ха юм. Ушар тиимэһээ рассказууд лэ богонихон хэмжүүртэй хадаа түргөөр бэшэгдэжэ, уран һайханай тобшололнуудые хэхэ арга олгоно.

Эдэ бүхы эрилтэнүүдтэ таараха рассказуудые эхилэн бэшэгшэд үшөө бүтээнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ байнабди. Гэбэшье редакцида ерэһэн рассказуудай зариманиинь хэды дутуутайшье һаа, рассказай жанрай бүхы талые бэедээ шэлжүүлэн абанхай гэжэ һанагдана. Тэдэнэй тоодо нэн түрүүн Гушабал Даржаевай, Доржо Эрдынеевэй рассказууд ороно. Г. Даржаев «Ногоон дэбтэр» гэжэ рассказ редакцида асараа, тэрээн дээрэнь тогтонгүй гарахаар бэшэ. Юуб гэхэдэ, эхилэн бэшэгшэдэй олонхон рассказ тэрээн шэнги алдуу дутуунуудтай байна. Рассказай тон тодорхой сюжедынь имэ: ногоон гадартай дэбтэр соо ами наһандань болоһон нэгэ ушарые тэрэ зангаарнь бэшээд, Бадарханда («дээдэ һургуулитай, ухаалиг» нүхэрынь хаш) уншажа үгэнэ. Тэрэнь уншаад:

«Энэшни хүсэд рассказ болоногүй» —гэһэн тобшолол хэжэрхинэ. Харин авторынь:

— «Үгы, теэд, гол геройнгоо ухэшэхэдэ яахабиб. Энэшни үнэнтэ болоһон ушар гээшэ гүбэ» — гэнэ. Хэниинь зүбтэй хаб, юун тухай тэрэ ногоон дэбтэр соонь бэшэгдэнхэй байгаа юм хаб?

Сэхэ хэлэхэдэ, Бадарханиинь рассказ болоогүй гэжэ зүб тобшолно. Нүгөө талаһаа Г. Даржаев, авторынь, эдэ бүгэдые һайн мэдэжэ байгаад, тэрэнээ рассказ (үшөө ёһотой рассказ) болоо гэжэ һанаад, хэблүүлхэ һанаатай асарһаниинь гайхалтай. Наадан бэшэ ха юм. Тэрээндэ тэсэбэри дутаа гэжэ һанамаар. Үнэхөөрөөшье Бадархан автор хоёрой хөөрэлдөөе зуража хаяжархёо һаа, досоонь ехэл түргэн түүхэйгээр бэшэгдэһэн һанамжа үлэнэ. Һанамжаньшье нэгэ «сула тарган» хүн, Мүнхэ (гол геройнь), мүн нэгэшье үгэ хэлэнгүй шагнажа һуудаг «сэбэрхэн сагаан» басаган гурбаар хизаарлагдана. «Сула тарган» хүниинь хара амяа хараһан хүн ха, харин Мүнхэнь Эхэ орондоо бэеэ үгэнги. Энэнь хөөрэлдөөнэй түрүүшын үгэнүүдһээ мэдээжэ болошоно. Дайн болохо гү гэжэ тэдэ хоёр арсалдана гээшэ хаш. Үйлэнь 1940 ондо болоно. Бэшэ юуншьегүй. Дайн болохо гү гэжэ һанаашархаһан авторай публицистическэ һанал бодолнууд гурбан хуудаһан соо оронхой. Тус рассказ уншаад байхадаа, Г. Даржаев композициень зүбөөр зохёобошье, зарим ушарта хёрхо нюдэтэй байһанаа харуулбашье, яараһан дээрэһээ нэгэшье образ тодоор гаргажа шадаагүйнь элирнэ. Образуудынь бүрүүлнүүд, таамагууд болошонхой. Жэшээлхэдэ, эсэгэдээ аһалдажа байдаг «сэбэр сагаан» басагамнай һүүлэй һүүлдэ бэеэ хүсэнги байшаха юм. Энеэһээр поездһоо буугаад, саашаа үгы болошоно. Гурбан хуудаһан соо бэшэгдэһэн авторай һанал бодолнууд эндэ хэрэгтэй аал? Үлүүл байна. Гансашье энэ бодолнууд бэшэ, харин оройдоо 12 хуудаһан соо багтаһан рассказда хахад хуудаһаар ороһон пейзажай зураглалнууд дайралдана. Пейзаж оруулхагүй һэн гэнэгүйбди, пейзаж рассказ соо (тэрэнэй хэмжүүрые хараадаа абахада) тон шухала үүргэтэй, сюжедэй хүгжэлтэтэй гү, али геройн образтой нягта холбоотой байха байгаа. Эндэ ямаршье үндэһэгүйгөөр оруулагдаһаниинь һэжэггүй. Мүн рассказ соо гол үйлэдөө хабаагүй зүйлнүүд, детальнууд олон орошонхой. Имэ ушарта абажа, хэрэглэжэ боломоор зүйлнүүдые ехэл нараяар шэлэхэ шухала ха юм. Үшөө нэгэ ушар тухай эндэ хэлэхэ болонобди. Гол героймни ухэшоо ха юм, би яахабиб, тэрэл зангаарнь дэбтэр соогоо оруулааб гэжэ автор хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье авторай нүхэрынь дайнда алуулһан байжа болоо. Зүгөөр уран зохёол соо тэрэнэй ухэһэн, амидыньшье шухала удха шанаргүй болошодог ха юм. Гол шухалань юуб гэхэдэ, тэрэ геройн (ухэһэн, амидышье һаань) уран һайханай онол аргаар бүтээгдэһэн образ болоно ха юм. Имэ образ Г. Даржаевай рассказ соо үгы. Олонхи ушарта залуу уран зохёолшод ямар нэгэн ушарые зураглан бэшээд, тэрэнээ «рассказ» гэжэ нэрлээд, доорonь скобко соо, «үнэн болоһон ушар» гэжэ нэмэдэг юм. Тиимэл һэн түлэдөө, тэрэнэй уран һайханай жанрнуудай тоодо ороходоор рассказ бэшэ, юрэл болоһон ушар гээшэ ха юм. Яашье рассказ бэшэ. Энэ илгаае эхилэн бэшэгшэд илангаяа һайнаар ойлгохо ёһотой. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ямаршье рассказ эхилхэдээ, тойрожо байгша ажабайдалда болоһон, өөһэдөө нюдөөрөө хараһан үзэһэн юумэнһээ үндэһэлэн бэшэдэг тула, буруу харгыгаар ябажа болохо байна бшуу.

Ш.-Н. Цыденжапов (Улаан-Үдэ) «Гушаад оноор» болоһон ушар зураглан бэшээд, ямаршье уран һайханай аргаар һуршалаагүй, тобшолол хээгүй байшоо. Энээнһээ уламжалан хэлэбэл, зарим ушарта ажабайдал һайн мэдэхэ аад, уран һайханай арга хэрэглэжэ шадаагүй байшаһан ушар гү, үгышье һаа, ажабайдал мэдэхэгүй аад, ахаһаа гоё гоё үгэнүүдые, сасуулга, зэргэсүүлгэнүүдые хэрэглэһэн ушарнууд дайралдажа болодог. Түрүүшынхидэнь Доржо Эрдынеевэй «Бэри» гэжэ рассказ жэшээ болохоор. Зохёолынь ушар байдалай, психологиин шэнжэ тэмдэгүүдэй, композициин талаар һайн байбашье, автор өөрөө эли бодо тодо стильтэй болоодүй, уран һайханай арга халирхайгаар хэрэглэнэ гэжэ хэлэлтэй. М. Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдта һуража байгаа бэлигтэй залуу уран зохёолшын саашадаа эдэ дутуу дундануудаа усадхажа, ёһотой рассказуудые бэшэхэ байһанда этигэнэбди. Эдэнэй хажуугаар үшөөл дан түүхэй, зарим ушарта түүхэйшье эд болоогүй рассказууд олон. В. Замураевай (Түнхэн), М. Гатановай (Сэлэнгэ) рассказуудые хараад үзэе. В. Замураев «Ламын һамган» гэжэ рассказ соогоо (тэрэнь оройдоол 3 хуудаһан тухай болохо юм) түнхэнэйхидэй һүзэг тухай, хэдэн ламанарай байһан тухай унжагайгаар бэшээд, ламын һамганда хоёр хубарагай хараалгаһан тухай нэмэнэ. Тиигээд: «Мүнөө байгша хубарагууд һэр-мэр гэлдэн, саашадаа юун болохыень хүлеэн зогсонод» —гээд томо гэгшын точко табижархёод, «үргэлжэлэлынь хожом бэшэгдэхэ» гэжэ найдуулна. Пединститудта һуража байдаг залуу хүн аад, гэнтэ һобингынь хүдэлөөд ламанар тухай «үргэлжэлэлтэйгөөр» бэшэхэеэ һанаба гээшэб. Ламанарые өөрөө хаража үзөө юм гү? Манай мүнөөнэй ажабайдалһаа дура буляама юумэ олоогүй гээшэ гү? Теэдшье эльгээһэн зүйлынь ямаршье рассказ боложо шадаагүй, үргэлжэлэлыень хожомшье, мүнөөшье бү бэшэгты, тиигэнхаар, совет хүнүүдэй ажабайдалда зорюулагдаһан рассказ бэшээд туршагты гэжэ үнэн зүрхэнһөө захиха байгдана. Харин М. Гатановай «Шэнэ харгытаар», «Зүрхэнэй уряагаар» гэһэн рассказууд мүнөө сагай залуушуул тухай бэшэгдэбэшье, баһал рассказууд боложо шадаагүй. Ушар юуб гэхэдэ, психологическа баримта, ...элгүй. Имэ ушарнууд эхилэн бэшэгшэдэй рассказууд соо олон. Тэрэ тоодо В. Галсановай (Аха) «Үни хүлеэгдэһэн уулзалга», ... Серебряковой (Кабанск) «Мо...н», Д. Дамбиевай (Бэшүүр) «Дүгэрмаа», П. Базархановай (Захаамин) «Санагын хабар», Г. Бадмаевай (Баргажан) «Ангууд тухай» ба бусад ороно.

Рассказ хадаа тон шухала, бэшэхэдэ арайшье бэлэн бэшэ жанр гэжэ энэ шэнжэлэлээ түгэсхэхэ дээрээ дахин һануулха хүсэлтэйбди. Хэрбээ рассказ бэшэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсөө һаа, тус жанрай бүхы хуули ёһонуудые шэнжэлэн үзэжэ, гүүрһаяа хурсадхан, мүнөө сагайнгаа байдалай али бүхы талануудые адаглан хаража, хамаг сэдьхэл зүрхэеэ зорюулха гэһэн эрилтэ өөртөө табиха хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа, хүнгөөр, хилбараар ёһотой рассказ бэшэхэ гээшэ бүтэшэгүй хэрэг юм.

А. Жамбалдоржиев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бэшүүрэй дунда һургуулиин һурагшад һургуулидаа ошожо ябанад. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ҮХЭ ХЯАГ АНХИЛҺААР...

(ЗУРАГЛААЛ)

...., дуулаа гүш?..

...уулааб. Сүүлөөгүй шагнажа ...

...ниин бэзэ. Гайхахааршье. ...энэр ёһотойл түрүүлбэ ха ...

...и мэдэнэ гүш? Би эгээ тү...ээн тухай радиогоор дуула...хиһэн, баясаһанайнгаа ...өөшье мэдээгүйдөө хүл ...уража байгаа хүм. Баатар ...онавтнууд газартаа буса... Мүнөө болоторшье минии ...хэзээнэйхиһээ эрид хүр...сэн бадарһаар. Гоёл байна ...эдэ хоёр хөөрэлдэжэ ...эй нэгэ бага дүүшэгынь, ...аад, хүдэр дорюун бэе...хан шарайтайнь нүгөөдэ...ба.

...хоёр гэрэй арада, ногоон ...дэртэ сайлажа һууба. ...ажа эдеэлнэ.

...шаг шүлэн болоо...

...н даа. Анчинай эжы ...ангүй яаха һэм...

...хоёр дахяад дуугай боложо, ...тор шүлөө һороно. Мүн ...эй нүгөө талада хооһон эм...нгиролдохо абяан сонос...а бүгшэм халуун. Шанха ...һан наранһаа улаан бур...жа байһандал, газар дай...уу шаташана аа гү гэхээр ...хатуу болоно. Һоно ба...абда залигүй дүүенэ. Гэ... хүхэ хяаг-нэмэргэ хэдэр...н хара газар һанаа амар...ажа хэбтэһэншүү. Той...жэн, гансаханшье мүшэр ...шэшэрнэгүй.

...дыш, шамдыш,—гээд мү...ой нэгэниинь дуу гарана. ... гүш? Бэшэмнай эдеэлжэ ...ажалдаа гараба...

...л наран байна даа. Үбһөө ...һурилжэ абахамнай гээшэ,—гээд нүгөөдэнь шүлэнэйнгөө табаг хооһолжо уруунь харуулаад, һабхаруулан һэжэрхэ зуураа, баяртайгаар хэлэнэ.

— Зай, бодо, ябая! Орхи энэ табагаа эндэнь, үдэшэ ерээд абаарай, —гэжэ хоёрдохинь хэлэбэ.

Тэдэнэр дахасалдаад, ажалдаа гараба. Эдэ хоёр нүхэдэй нэгэниинь, ахашагынь Будадара, нүгөөдэнь Жалсан гэжэ нэрэтэй һэн. Будадара Жалсан хоёр хара багаһаа хойшо үелһэн, наадаһан, наншалдаадшье абадаг байһан юм. Теэд эдэ хоёр нүхэд иигэжэ ажал хэрэг дээрээ сугтаа, мүрэ мүрөө түшэлсэн ябана ха юм...

— Жалсан гээшэш бэрхэл хүбүүн даа. Һургуулидаашье һайн һурадаг, мүнөө жэлдэ 9-дэхи класста орохо. Энэ зундаа шангахан лэ ажаллаа. Гар хажуураар үдэрэй 30—35 соото газар ходо унагаагаад лэ байдаг, —гэжэ энэ звеное даагша нүхэр Цыденжапов хөөрэнэ.

Тэрэ багахан дуугай һууд гээд, чэмэжэ хэлэбэ:

— Будадара нүхэрынь нэгэ багаха залхуурхаяашье ядадаггүй ха гэжэ ажаглагшаб. Өөһэдтэйнь лэ һайн танилсахадаа, хуу мэдэжэ абахат,— гэбэ.

—Мүнөө жэгдэдээ ургасань һайн, ногоон үбдэгсоо ха юм. Таанарнай хэр ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэбэ гээшэбта?—гээд би һонирхобоб.

— Шадал соогоол болообди. Нэгэ үдэр сүлөөтэй амарха тухагүй ябагдаал гээшэ. Хардажа сабшаагүйл һаа, өөдтэй үбһэн абтахагүй ха юм, —гээд нүхэр Цыденжапов дуугарха хоорондоо, намайе шарайшалан хараад:—Манай звенодо арба гаран хүн ажаллажа ябаа юм. Нэгэ трактор, гурбан морин косилка, хэдэн гар хажууршад хүдэлмэрилөө. Тиихэдээ олонхинь залуушуул байгаа. 7-8 класс дүүргэһэн хүбүүд һэн. Зун соогоо, мүнөө үдэр болотор бүхы дээрээ 234 га, тэрэ тоодо гар хажуураар 65 га, морёор 108 га газар сабшажа, 3000 гаран бухалтай болообди. Зургаан зуун центнер үбһэ һурилбэбди. 1700 бухалнай сомоо болгогдонхой гээшэ бэзэ,—гэнэ.

Цыденжапов тиимэшье залуу бэшэ, дүшэ гаран наһатай хүн. Тэрэнэй хара хүлэһэндөө эдигдэжэ, нара һалхинда хатуу болоһон шэг шарай нэгэтэшье «ёо» гэхэгүй дорюун эрын шарайе һануулна. Хүниие шарайшалан үзэжэ, зан абариень шэнжэлэн мэдэжэ һурамхи болонхой янзатай, ходо нам руушье нэгэ тиимэхэнээр хараад орхино.

— Зай, битнай ябахам даа. Тэрэ сабшаха газараа үшөө нэгэ эрьежэ, үзэжэ ерэхэм. Хаана, һөөг бургааһанай забһараар, эндэ тэндэ бухалшалхаар газарнууд орхигдошоогүй ха гү, ошожо харахамни. Үбһэ ногоон ургаа гээд, һанаа амархан байха аргагүй. Хүбүүдни Ожорһотын нуурай намаглиг газарта гараараа сабшана. Үбһэ тэжээлээ бэлэдхэжэ дүүргэхэ болообди, ехэдээл һаа, хэдыхэн хоног,—гэнэ.

Би мүн лэ тэрээнтэй ошолдохоор түхеэржэ эхилбэб.

— Пулаад абаад ябагты, толгойгоо боохот. Эндэмнай бүхэтэр лэ элбэг,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Удаань газар хэмжэдэг модон хэмжүүрээ үргэлөөд, дуугайхан саашалба.

— Залуушуултай ажаллахада бүри зохид, хүхюутэй бэшэ гү?—гээд би хойноһоонь дахалдаад ошохо зуураа, һонирхобоб.

— Яһалал зохид даа, хүхюутэй, —гээд тэрэмни дам саашань үргэлжэлбэ.—Үхибүүд үгөөр зон ха юм. Гансал түргэдүүшэг, яаруу байха даа. Үшөөл хүсэд бодол, бэеэ олоогүй хүнүүд гээшэ ааб даа. Һаяхан, хэды хоног үнгэрбэ даа, энэ Ожорһотын зүүн тээ 7 га газарта эдэнэршни бүри энеэдэтэй багахан бухалнуудые табижархёод, дуу дуулажа байба ха юм. Бухалнууд багахан байхадаа манда муу, үлүү нобшо ажалтай. Тиимэһээ би тэдэниие гурбан бухалаа нэгэдхэгты, үгы һаатнай, энэ ажалыетнай тоолохогүйб гээд баадхабаб. Үхибүүдшье хэлээшээрни бүтээбэ. Багахан бухал доогуураа тармуур хэжэ үргэлөөд ябаа һэн. Үнэхөөрөөл энеэдэтэй зон байгаа. Теэд тэрэ гэһээр нэгэшье жэжэхэн бухалнуудые табидаггүй. Ойлгоод лэ орхёо.

Сабшалан дээрэ нээрээһээшье боргооһо, батаганаатай байба. Ногооной үзүүрһээ бөөн хара, үй түмэн боргооһон ниидэжэ гараад, хүнэй хасар, нюур, хүзүү, гар хазажа мэдэбэ. Гэбэшье хүбүүд самсагүйгөөр ажаллана.

Бидэнэр тэдэниие ажаглан, дуугай ябабабди. Цыденжапов хэмжүүрээ дэлгэжэ, сабшагдаһан газарыень хэмжэнэ.

Эндэ нилээд дүйтэйхэн, шумууһан хүн сабшаһан янзатай. Мүрнүүдынь үргэн, сэбэрээр абтанхай, үбһэниинь эмхитэйгээр зурын хэбтэнэ. Звеное даагша батаганаархан, толгойгоо маажаха зуураа, саарһан дээрэ тоолжо үзэнэ.

— Энээниие Жапова Люба сабшаа байна. Хоёр даабари дүүргэбэ, —гээд юрэл хэлэнэ.

Би тэрэнэй үгэ шагнажа байхадаа, энэ хүнэй ехэл омогорхожо, баясажа байһые дуугаарнь таабаб.

Үдэшэлэн оройхон болоһон хойно үбһэшэд байрадаа сугларба. Гэрэй үүдэндэ, түхэреэн түмэр дээрэ, аргалда гал аһаагданхай, унайн утаан ууяна. Хүхэ утааниинь шорон хурсаар анхилха юм. Теэд эндэ батаганаанууд обоорхогүй байба. Хүнүүд сүлөөтэй һуужа, сайгаа ууна. Тогоошон Анчинай эжы сүлөөгүй, гал дээрээ эрьелдэнэ.

Уданшьегүй тугаарайнай унаган ханинар уухилалдаһаар бии болобо. Будадара эсэнхэйшэг, Жалсаншье мүн лэ эсэнхэй хэбэртэй.

— Та хоёр яагаа удаан болонот. Ожорһотын талые хуу сабшажархиха гэһэнтнай, харанхы болошобо гү? —гээд бэшэниинь шоглон угтаба.

—Энэ Жалсан ябая гэхэдэм болоогүй. Нэтэрхэдэнь адли нэтэр нэтэрһээр, нээрээһээшье Ожорһотын талые дууһажархин алдабабди,— гээд Будадара харюудань энеэбэ.

Жалсан тиихэдэ дуугай зогсоно. Тэрэ мүнөөдэр өөрынгөө нүхэртэ баяртай байгаа һэн. Будадара хэзээ хэзээнэйхиһээ шумууһан түргөөр, нүхэрһөө нэгэшье гээгдэнгүйгөөр ажаллаа. Тиигэжэ тэдэнэр хоюулан га тухай газарые гараараа сабшажархиба.

Цыденжапов Будадара Батомункуев Жалсан хоёр 17-15 наһатай. Эдэнэр зунай эхиндэ, һургуулиһаа тараад, үбһэндэ оролсоһон сагһаа хойшо Цыденжаповай хүтэлбэрилдэг звенодо ажаллана. Эдэ хоёр нүхэд дундаа мүрысэдэг юм. Тиигэжэ бэе бэедээ туһа хүргэлсэн, бэе бэеэ дахалдаад ажалладаг.

Эдэ хоёр нүхэдэй эбтэй зөөлэхэн хани барисаан бэшэ нүхэдтэнь жэшээ болодог. Эдэниие нүхэдынь ехэл хүндэлдэг юм. Илангаяа олон юумэ мэдэдэг, һонирхолтой номуудые уншадаг Жалсан Батомункуевые нүхэрынь ехээр хүндэлдэг.

Мүнөөшье һонирхолтой юумэ хөөрэхыень тэдэнэр Жалсаниие гуйба.

— Сүлөө ороһууб. Тиигээд лэ хөөрэжэ үгэхэб,—гээд тэрэ харюусаба.

— Хүбүүд!— гээд хэншьеб энэ үедэ гэнтэ газаа шангаар ооглобо.

Үхибүүд нэгэн дуугаар гэр сооһоо гүйлдэн гарана. Газаа хүнэһэшэн ерэнхэй, морёо мулталжа байба. Тэрэ газетэ, журналнуудые асараал даа.

— Намда, намда,—гэжэ тэдэнэр хашхаралдана.

— Попович, Николаев гэгшэд тухай ха гү?—гээд Анчинай эжы үүдээр ооглоно.

— Байна даа...

Баран гэртэ орожо, газетэнүүдые дарьяса уншаба. Һүни тээшээ намдуу болоно. Иигээд үглөө үглөөнэй үүр хираалтар сабшалан дээрэ энеэлдээн замхаба. Гансаа хүхэ хлагай хоншуухан үнэр үдэшын аглагта анхилжа байха даа...

Тон... тон...

Дуулана гүт? Энэ Балбар үбгэн хажуур сохино. Бадараев Балбар жара гаран наһатай, амаралтада гараһан хүн. Энэ зундаа гар тармуурнуудые дархалдаг байгаа. Мүн энээнэйнгээ хажуугаар үбһэ сабшалсаа.

—Би гараар сабшажа, тармажа, 120 бухал абааб,—гээд тэрэ сэхыень хэлэнэ.

Зүб даа. Манай зон зориг ехэтэй! Гэхэ зуураа, энэ Ожорһотын звенодо иимэл хүдэр бэетэй, урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ хүнүүд хүдэлнэ. Тус звено 700 залуу малай эдихэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилготой юм. Тэдэнэр зорилгоёо дүүрэн бэелүүлээ.

«Би эдэ ажалша хүнүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэ гэһэн байгааб. Теэд эдэнэймнай ажал арбан хурга дарaжа тоолохын аргагүй ехэ бшуу.

— Та, мүнөө ябахатнай гү?— гээд Балбар үбгэн асууба.

— Ябахам. Хожом уулзатараа баяртай...

Би тэрэнэй шүрбэһэлиг хара гарые шангаар адхабаб.

Би эндэһээ үнишье ябангүй, Могсохоной адагта оршодог Чисаагын совхозой хоёрдохи отделениин түб һууриндa хүрэжэ ошобоб.

Арюухан наран дээрэ гаранхай. Дулаахан элшээрээ алтан дэлхэйе аажамаар бөөмэйлэн орёоно. Һууриин соо хон жэн. Гансал эндэ тэндэ нохойнуудай хусалдаха дуулдана. Мүн баһа харгыгаар һүндэлһэн машинануудай хүнхинэхэ үе үе соностоно. Гудамжада хүн орой ябанагүй.

— Эдэ зонтнай хуу хаанаа гээшэб? Юундэ нэгэшье хүн харагданагүйб,—гэжэ би конторын газаахиие хамажа байһан нэгэ наһажаал эхэнэрһээ асуубаб.

— Харанагүй аалши. Энэ тойроод ямар баян ургаса таряан гараа гээшэб? Хүнүүд бултадаа хүлтэ гартаараа хуряалгада, үбһэндэ гаранхай ха юм,—гэбэ.

— Ноёд бии гү?..

— Тэдэшни эндэ, энэ орой болотор юу һахижа байха юм. Бултадаа хээрэ гаранхай...

Би бэшэ ондоо юумэ асуубагүйб. Өөрынгөө аяар саашалаа һэм. Тэрэ үдэшэлэн отделениин ноёдоор золгожо, нэгэ хэдэхэн үгэ андалдаа бэлэйб.

— Ожорһотын звено социалис мүрысөөндэ ходо уридлажа ябадаг. Звеное даадаг нүхэр Ж. Цыденжапов тон оролдосотой, зониие эмхидхэхэ, хүдэлгэхэдөө шадабаритай, дүршэлтэй болоһон хүн даа. Нэгэнтэшье һанаа амар һуудаггүй. Үбэлдөө малай бригада даадаг юм,—гэжэ парторгынь хэлэхэдэ, омогорхомоор байгаа һэн.

Оршон тойронхи хада, гүбээгээр жэрбэгэр шарахан шэниисын алтан далай долгилжо, хүнгэхэн һэбшээн хүнэй хасар эльбэбэ.

Г. ДАРЖАЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной сентябрийн 15.

Барилгаяа һайнаар, түргэнөөр, хямдаар бүтээхэ

Улаан-Үдын барилгашадай суглаанһаа

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Городой барилгашадай суглаанда хабаадагшад (зүүн гарһаа) 5-дахи СМУ-гай модошо дархан Г. Радионов, шулуушан Д. Алимасов партийна организацнингаа секретарь М. Леминовтэй хөөрэлдэжэ байна.

В. ЗОРКИНОЙ фото.

Улаан-Үдэ городой барилгашадай һаяхан үнгэргэгдэһэн суглаан дээрэ барилгын гол шухала, заатагүй шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ промышленна томо предприятинууд, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаанууд байгуулагдаһан, гэр байранууд олоор баригдаһан, городоймнай түхэл шарай танигдашагүй ехээр хубилһан байна.

—Улаан-Үдэ городой барилгашад ехэ, харюусалгатайшье зорилгонуудые шиидхэжэ байна,—гэжэ элидхэлшэ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь К. М. Продайвода тэмдэглэбэ. Долоон жэлэй туршада Улаан-Үдэдэ машина бүтээлгын, электротехническэ промышленностиин хэдэн предприятинууд, нилээд ехэ үйлэдбэритэй нооһо угаадаг фабрика баригдахаар, кондитерскэ фабрика, шэнэ элеватор баригдажа эхилхээр хараалагданхай. Гадна шэлэй механизированнэ, паровозо-вагонно заводууд, ТЭЦ үргэдхэгдэхэ юм. Тиихэдээ шэлэй завод энэ жэлэйхитэй сасуулхада шэл үйлэдбэрилгые хоёр дахин ехэдхэхэ, теплоэлектроцентраль мүнөөнэйхидэ орходоо гурба дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилхэ болоно. Паровозо-вагонно завод ойрын сагта электровоз, тепловозуудые заһабарилгада сүм орохоёо байна. Промышленна предприятинуудые олоор барихаһаа гадна, городой ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ мүнгэн зөөри һомологдоно. Долоон жэлэй туршада городой бүхы районуудта водопровод, канализаци табигдаха, трамвайн шэнэ лининүүд баригдаха. Мүн эдэ жэлнүүдтэ 770 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, хэдэн арбаад һургуули, үхибүүдэй сад, ясли, техникум, институдуудай шэнэ байшангууд баригдаха, мүн баригдажашье эхилхэ. Арадай элүүрые хамгаалха эмхи зургаанууд, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха предприятинууд олоор баригдаха байна.

Иимэ ехэ барилга хэхэ бүхы арга боломжо барилгашадта гүйсэд бии гэжэ тэмдэглэмээр. Жэл ерэхэ бүри барилгын талмайнууд дээрэ шэнэ техникэ абтажа, барилгые шэнэ, индустриальна аргаар эрхилхын тула тусхай предприятинууд бодхоогдонхой. Барилгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилгоор электротүхеэрэлгэ тодхохо, хабсаралгын элдэб ажал дүүргэхэ тусхай управленинүүд эмхидхэгдэһэн, барилгашадай тоо олошорһон байна. Һайнаар, түргэнөөр, хямдаар барилга хэхэ бүхы арга боломжо городой барилгашадта бии гээшэ. Энэ арга боломжонууд хэр зэргээр хэрэглэгдэнэ гээшэб?

БАРИЛГЫЕ САГ СООНЬ ДҮҮРГЭЖЭ ТУШААХА

Нёдондо жэлдэ барилгын организацинууд, барилгын материалнуудые бэлэдхэдэг предприятинууд 1959 онойхитой сасуулхада 1,5 дахин ехэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэһэн байна. Түсэбтэ долоон жэлэй үнгэрһэн үедэ барилгашадай хэһэн, бүтээһэн ажалые тоолохо болоо һаа, яһала ехэ. Энэ хугасаа соо промышленна хэдэн предприятинууд шэнэдхэн үргэдхэгдөө, республикын больницын городок баригдажа дүүргүүтэй болоо, 300 шахуу мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа.

Городой барилгын түрүү организацинууд үйлэдбэриин ба ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай, барилга дээрэ түрүү, индустриальна арга хэрэглэһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилгые хямдаар, түргэн саг соо дүүргэхэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлхэ.

Гэхэтэй хамта бүхы дээрээ городоймнай барилгашад урдаа табиһан зорилгонуудаа хүсэд һайнаар шиидхэжэ шадаагүй гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Барилга хэхэ энэ жэлэй 8 һарын түсэб оройдоо 84,4 процент дүүргэгдээ. Нёдондо жэлдэ 20 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд тушаагдаагүй, хэдэн столово, үхибүүдэй эмхи зургаан, промышленна предприяти баригдажа дүүргэгдээгүй байһаар. Мүн барилгын шанарые һайжаруулха, үнэ сэнгыень доошолуулха талаар мүртэй тэмсэл ябуулагданагүй. 1959 онһоо хойшо хэгдэһэн үлүү ехэ гаргашые тоолохо болоо һаа, тэрэ мүнгөөрнь хэдэ мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барихада хүрэхэ байгаа гэжэ элидхэл соо онсолон заагдаба.

Иимэ ехэ дутагдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, бии байһан арга боломжонууд хүсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй, капитальна барилгые түсэблэхэ хэрэг муугаар эмхидхэгдэнхэй, барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөри, барилгын материалнууд хайша хэрэгээр гаргашалагдана. Ушар иимэһээ үни баригдажа эхилээд, хэдэн жэлээр унжагайржа байдаг гэр байранууд, промышленна барилга яһала олон. Мүнөө эхилэгдэжэ байһан шэнэ барилгануудые тоолохо болоо һаа, аяар 700 үлүүтэй болоно. Иимэ олон газарнуудта тараагдаһан барилгые зүбөөр хүтэлбэрилхэ, хэрэгтэй материалнуудаар хангахань бэрхэшээлтэй.

Городоймнай барилгын томо организацинууд, тусхайлбал, «Бурстрой», 154-дэхи трестнүүд шэнэ барилгануудые түсэбөөр хараалагдаһан саг соонь тушаажа шаданагүй. Хэрбээ ПВЗ-гэй капитальна барилгын таһагай, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын хүдэлмэришэдэй шэнэ гэр байрануудые богони саг соо, жэшээлхэдэ 60 байратай шэнэ гэрнүүдые дунда зэргээр нэгэ жэлэй туршада барижа дүүргэдэг байгаа һаа, городой ехэ трестнүүд хоёр үлүүтэй жэлэй туршада дүүргэнэ.

Шэнэ барилгануудай олон газарта тараагдаһан дээрэһээ барилгын материалнуудаар дуталдаха, тиимэһээ хүдэлмэришэдэй, мүн техникын ажал хангүй миин байха ушар олон үзэгдэнэ. 154-дэхи трестын хэдэн бригада хирпиисын хэрэгтэй сагта асарагдаагүй шалтагаанһаа удаан саг соо ажалгүй байгаа. Трестын хүтэлбэрилэгшэд томодхогдоһон комплексно бригадануудые материалнуудаар саг соонь хангахые оролдоногүй. Гадна барилгые муу шанартайгаар бүтээдэг дээрэһээ тэрэнээ дахин хэхэ, үлүү мүнгэ зөөри, материал гаргашалха ушар тохёолдоһоор. «Бурстрой» трестын дүрбэдэхи управлениинхид урдань муугаар бүтээһэн ажалаа дахин хэжэ, май соо 1100 түхэриг, июнь соо 2500 түхэриг мүнгэ үлүү гаргашалһан байна. Саашадаа иимэ дутагдалнуудые яажашье дабтажа болохогүй байһан тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

ИНДУСТРИАЛЬНА АРГА, ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Барилгые түрүү, индустриальна аргаар эрхилхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай, энэ талаар ямар юумэнэй хэгдэжэ, ямар дутагдалнуудай бии байһые суглаанда хабаадагшад элирүүлбэ.

Шэнэ гэр байрануудые, промышленна предприятинуудые, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудые түргэн саг соо һайнаар, хямдаар баридаг болохын тула олон барилгашад тэмсэдэг болоо. «Бурстрой», барилгын 154-дэхи трестнүүдэй түрүү бригаданууд томодхогдожо, ажалаа комплексно аргаар эмхидхэжэ эхилһэн юм. Түрүү бригадануудай ажалай дүй дүршэл барилгые түргэнөөр, хямдаар, һайнаар бариха бүхы арга боломжын бии байһые гэршэлэн харуулна. «Бурстрой» трестын барилгашадай дундаһаа эгээл түрүүлэн ажалаа комплексноор эрхилжэ, барилгые эхинһээнь абаад эсэстэнь хүрэтэр өөһэдынгөө хүсөөр хэдэг С. И. Братчиковай бригадынхид гэр байра түргэнөөр ашаглалгада тушаадаг, барилгын материалнуудые ехээр арьбалдаг болоһон байна. Ажахын тоосоондо ороһон тус бригадынхид энэ жэлэй долоо һара соо 1593 түхэригэй арьбалалта хээ. Мүн эдэнэй жэшээгээр ажахын тоосоондо ороһон нүхэр Изаксоной даадаг бригада 56 байратай гэр барихадаа 486 түхэригэй материал алмажа шадаа. 154-дэхи трестын нүхэр Бардаковай хүтэлбэрилдэг түрүү бригада 58 байратай гэрэй барилга дээрэ 54 мянган хирпиисэ, 8 кубометр холисын шабар алмаһан байна.

Харин түрүү дүй дүршэл барилга дээрэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээгүй байһаар гэжэ тэмдэглэгдээ. Олонхи газарта жэжэхэн звено, бригаданууд ажаллаһаар. Городой бүхы барилгашадай 40 процентнь томодхогдоһон, ажахын тоосооной комплексно бригадануудта оролсоно. Тиимэһээ бии байһан арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, ажалай бүтээсэ горьтойгоор дээшэлүүлэгдэнэгүй.

Барилгые индустриальна аргаар эрхилхын тула тусхай бааза республика доторнай эмхидхэгдэнхэй, барилгые оньһожоруулха техникэ, машина бүрин бии шахуу. Харин бүхы арга боломжоёо ашагтай туһатайгаар хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ барилгашад тэмдэглээ. Хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг заводууд барилгын талмайнуудые муу шанартай хэрэгсэлээр хангадаг зандаа. Тиимэһээ тэрэниие хэрэгтэй газартань тааруулжа табихын тула үлүү ехэ ажал, саг гаргашалагдаха баатай болоно. Гадна шэнэ барилганууд хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдээр хүсэд һайнаар хангагдаагүй дээрэһээ ажалгүй зогсоно, барилга унжагайрна.

Барилгые индустриальна аргаар эрхилхын тула томо панель гаргаха комбинадые ашаглалгада түргэнөөр тушааха шухала. Элдэб шалтагаанһаа комбинат баригдажа дүүргэгдээгүй байһаар. Мүн иимэ ушарһаа комбинадай дэргэдэ баригдахаар хараалагдаһан перлит галдаха цех мүнөө хүрэтэр продукци үгэжэ эхилээдүй. Барилгада тон шухала хэрэгтэй, хямда сэнтэй перлит республика доторнай хэрэглэгдэнэгүй.

Хирпиисын завод шэнэ барилгануудые һайн шанартай хирпиисээр хангаха зорилгоёо муугаар дүүргэнэ. Ажалайнь эмхидхэл һула, техникэеэ зүбөөр ашаглажа шадаагүй дээрэһээ тус завод 8 һарынгаа түсэб тон мууса дүүргээ. Тиихэдэ извёсткын, цементын, элһэнэй шанар муу байһан зандаа. Ушар иимэһээ эдэ материалнууд үлүү ехээр гаргашалагдана. Ганса цемент дээрэ абажа хараха болоо һаа, 3,5 мянган тонно үлүү хэрэглэжэ, 60—65 мянган түхэригэй гаргаша хэгдээ.

Барилгын талмай дээрэ асарагдаһан техникэ механизмууд ехэнхи сагтаа хэрэглэгдэнгүй, миин хэбтүүлэгдэнэ. Барилгын томо организацинуудта бар хүсэнэй ажал оньһожоруулха талаар мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. Хэрэглэгдэжэ байһан механизмуудай хойноһоо техническэ харууһа саг соонь эмхидхэдэггүй дээрэһээ техникэ түргэнөөр муудана, хэрэглэлһээ гарана.

* * *

Барилгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар, хямдаар баридаг болохо гээшэ барилгашадай нэрэ хүндын хэрэг мүн. Бии байһан дутуу дундануудаа ойрын сагта усадхажа, барилгын байгша оной түсэбые заатагүй дүүргэхэ тухайгаа барилгашад мэдүүлбэ. Тэдэнэр Агууехэ Октябриин 45 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула барилгын ажалые түргэдхэхэ, түсэбөөр хараалагдаһан гэр байра, предприяти, эмхи зургаануудай байшангуудые саг болзор соонь ашаглалгада тушааха гэһэн социалис уялгануудые баталан абаба.

С. БАРДАМОВА.

Худөө ажахыдаа туһална

Худөө ажахыда туһалха гээшэ промышленна предприятинуудай нангин хэрэг. Ушар иимэһээ Улаан-Үдын шэгнүүр заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд республикынгаа колхоз, совхозуудай машинануудта запасной часть бүтээн гаргаха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Запчастьшье һаа, тэдэниие бүтээхэ нилээд түбэгтэй. Юуб гэхэдэ, технологииень үйлэдбэридөө оруулхадаа ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Мүнөө эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэгдэһэнэй һүүлээр колхоз, совхозуудта таряа хададаг машинануудта хэрэгтэй мянган сегмент, тус бүридөө 2—6 кубометр багтаамжатай уһанай баагууд эльгээгдэбэ. Ойрын үдэрнүүдтэ үшөө 1,5 мянган сегмент, 15 бааг эльгээгдэхэнь.

Колхоз, совхозуудта шухала хэрэгтэй эдэ детальнуудые үйлэдбэрилгэдэ заводой түрүүшүүл, нүхэд Трифонов, Натальин, Ступин гэгшэдэй даадаг коммунис ажалай бригаданууд ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан байна. Эдэ бригадануудай коллективүүд агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, халаан бүхэнэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ.

Б. Будаев.

Иимэ хүнһөө жэшээ абамаар

Улаан-Үдын «Труд» гэжэ оёдолой фабрикын олон хүдэлмэришэдэй дундаһаа набтархан бэетэй залуу басагание бэлэхэнээр илгаруулхат. Энэмнай тус фабрикын малгай оёдог цехэй мастер Ирина Шитина болоно. Залуу энэ басагамнай гансашье бэрхэ оёдолшон бэшэ, фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ байһаараа онсо илгардаг юм.

Ирина Шитина мүнөө хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуулиин 6-дахи класста һуралсана. Ажалдаа амжалта туйлажа, фабрикынгаа залуушуулай дунда үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг энэ нүхэрнай һаяхан фабрикынгаа Хүндэлэлэй самбарта гаранхай.

И. Ткачев.

ШАТАР Шанга тулалдаан

Дүрбэдэхи уулзалгын эхилхэдэ Сампилов Власов хоёрой наадан һонирхолтойгоор үнгэрөө. Хараар наадаһан Власов нүхэрэйнгөө ноёной урдаһаа шангаар добтолбо. Мастерай кандидат Сампилов энэ добтолгыень баһажа һууһаар, һайн партияа алдаһан байна. Шатаршан Бурлаков Ушаковтэй наадахадаа абаһаар баһал добтолжо, ноёнойнгоо байдалые муу болгоо. Шадамар бэрхээр наададаг Ушаков энээниинь һамбаашалан, бодонуудаа андалдаад, удаа тээнь шангаар добтолго хэжэ, шүүһэн байна. Шатаршад Межов Сумкин хоёр удаадахи хюлгэ дээрэ тулалдаа. Нааданай эхинһээ адлихан байдалтай байбашье, Межовынь буруу ябадал хэжэ, нүхэрэйнгөө добтолго һайжаруулаа. Тиин хэдэн ябадал хэһэнэй удаа «шүүгдээб» гэжэ нүхэрөө амаршалаа.

Мельников Митахиновые, Бурлов Брыскиниие шүүгээ.

Шатаршад Самарин—Захаров, Казьмин—Вощенко, Назимов—Салтанов, Мункоев—Яблошевский, Черноскутов—Хабухаев гэгшэдэй парти хойшолуулагдаа.

Дүрбэн уулзалгын удаа Ушаков—4, Власов—3, Мельников, Сумкин гэгшэд тус тустаа гурбанһаа 2,5 очкотой болонхой.

А. Малиев.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

МОНГОЛОЙ ГҮРЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕДЭЙ 20 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭХЭНЬ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой гүрэнэй университедэй эмхидхэгдэһээр 20 жэл гүйсэһэнэй ой болохонь. Монголой энэ университет арадай ажахыда, соёл культурада дээдэ мэргэжэлтэй 3500 хүнүүдые бэлдэжэ гаргаһан байна.

Монцамэ агентствын мэдээсэһээр, ороной энэ ехэ университедтэ 1500 һурагшад һурана, 200 профессор, багшанар һуралсалыень хүтэлбэрилэн ябуулдаг юм. Университедэй табан факультедүүдтэ химигүүд, биологууд, юристнүүд, геологууд, журналистнууд, түүхэшэд, инженер-электригүүд, инженер-механигууд, ород, англи, хитад, түгэд хэлэнүүдэй мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг байна.

Монголой гүрэнэй университет Советскэ Союзай туһаламжаар 1942 ондо эмхидхэгдэһэн юм. Һуралсалай хэрэгсэлнүүдые бии болгохо, университедэй багшанарые бүридүүлхэ талаар Москвагай Гүрэнэй Университет ехэ туһаламжа үзүүлээ һэн.

20 жэлэй туршада Монголой гүрэнэй университет национальна мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргадаг ехэ түб болгогдонхой. Эдэ мэргэжэлтэд марксистско-ленинскэ һургаалые шудалһан, МНР-тэ социализм байгуулха хэрэгтэ үнэн сэхэ хүнүүд боложо гарана.

ЕХЭ ХИНГАН ШАДАР ТҮМЭР ХАРГЫ ХЭЖЭ ДҮҮРГЭБЭ

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһээр, Ехэ Хинган шадар 20 километр утатай шэнэ түмэр харгы хэжэ дүүргэгдэбэ.

Дотор Монголой хойто хубида оршодог ой тайгаар хүшагдаһан нютагта барилгын ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэжэ байнхай. Энэ һая хэжэ дүүргэгдэһэн түмэр харгы ехэ барилгын нэгэ хубинь болоно. Ингэжэ Ехэ Хинганай ой хүбшэ соогуур табадахи шэнэ түмэр харгы хэгдэбэ гээшэ. Орочонгуудай автономито аймагта модо бэлэдхэдэг түб бии юм. Шэнээр баригдаһан түмэр харгы модо бэлэдхэдэг эдэ газарнуудые түбэй районуудтай холбобо.

Энэ Ехэ Хинган шадар бүхы Хитадай ой модоной табанайнь нэгэ хуби бии юм. Нарһан, хуһан, ольха болон бусад түрэлэй модод эндэ ургадаг. Ехэ Хинган шадархи ой тайгын модо бэлэдхэлэй газарнуудта 1947 ондо жэлдээ 60 мянган кубометр модо бэлдэгдэдэг һэн. Харин мүнөө жэлдэ хэдэн миллион кубометр модон бэлдэгдэдэг болонхой.

БАРИЛГА ОЛООР ХЭГДЭНЭ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Чхончжин городтохи хэмэл утаһа гаргадаг завод үргэдхэгдэбэ. Энэ пре[illegible] жэлдээ 25 мянган тонно [illegible] утаһа, таба мянган тонно [illegible] зын утаһа гаргаха юм. [illegible] «Минчжу чосон» газетэ [illegible]

Арба мянган ээрүүлтэй [illegible] гын шэнэ фабрика мүн [illegible] родто һаядаа ашаглалгада [illegible] лагдахань. Энэ предприяти [illegible] тябриин 1-дэ ээрэһэн түрү[illegible] гээ утаһа гаргаха.

УРГАСЫН ҺАЙНДЭ[illegible]

ВАРШАВА, (ТАСС). П[illegible] нийслэл Варшавада һаяха[illegible] сын һайндэр болобо. Гүр[illegible] дөө ажахын, үйлэдбэриин [illegible] ративүүдэй түлөөлэгшэд, [illegible] воеводствонуудһаа ерэһэн [illegible] шад энэ һайндэртэ хабаа[illegible]

10 жэл гүйсэһэнэй [illegible] талмай дээрэ ехэ заншалт[illegible] дэр үнгэргэгдөө.

ПОРП-ын ЦК-гай [illegible] секретарь В. Гомулка тэ[illegible] хэлэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ [illegible] Польшодо эбэртэ бодо ма[illegible] 421 мянган толгойгоор, т[illegible] до үнеэд 107 мянган то[illegible] олошоруулагдаа. Мин[illegible] үтэгжүүлгэ дайнай урда [illegible] найма дахин ехээр гар[illegible] болонхой.

Ургасын һайндэрэй т[illegible] дэ уран бэлигтэнэй ех[illegible] харуулагдаба.

Польшиин Арадай Республика. Центральна Европодохи ехэ теплоэлектростанци Турово [illegible] баригдажа байнхай. Энэ оной август һарада станциин түрүүшын турбина электрын элшэ ху[illegible] гажа эхилээ. Зураг дээрэ: электростанциин барилга харуулагдана.

АДН—ТАСС-ай ф[illegible]

Хилын саанаһаа

БИДЭНЭР ИЛАХАБДИ!

ГАВАНА, сентябриин 13. ТАСС-ай корреспондентнүүд М. Бузивский, А. Иванников гэгшэд мэдээсэнэ:

Кубын хэблэл, радио, бүхы арад зон ТАСС-ай мэдүүлгэдэ гол анхаралаа табина. ТАСС-ай мэдүүлгэ хадаа дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха талаар түүхэтэ удха шанартай гээд Кубын радиостанци тайлбарилан бэшэнэ.

Кубын ниитын организацинууд Советскэ правительствын энэ шэнэ алхамые халуунаар амаршална. «Диарио дела тарде» гэдэг газетэдэ ниитын олон организацинуудай мэдүүлгэнүүд толилогдоно. Агууехэ совет арадай аха дүүгэй туһаламжаар зоригжоһон Кубын арад эрхэ сүлөөгөө, Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалые хамгаалхын түлөө хүсэ шадалаа, ами наһаяашье гамнахагүй гээд мэдүүлгэнүүд соонь тэмдэглэгдэнхэй.

Ниитын захиргаанай ажалшадай национальна профсоюз ТАСС-ай мэдүүлгын шухала удхатай байһаниие мэдэрнэ. Куба хэзээдэшье бэеэ тушаахагүй гээд бүхы дэлхэйн урда тангаригаа үгэнэбди. Социалис можодо ородог Кубын ажалшад эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ үнэн сэхэ байһанаа үшөө дахин батална гээд гүрэнэй эмхи зургаануудай алба хаагшадай профсоюзай мэдүүлгэ соо заагдана.

Кубын эхэнэрнүүдэй нэгэдэл мүн лэ мэдүүлгэ гаргаа. Кубын революциие хамгаалха талаар Советскэ Союзай аха дүүгэй туһаламжын туйлай ехэ удха шанартай байһаниие онсолон тэмдэглэнэ. Советскэ правительствын гаргаһан мэдүүлгэ аха дүүгэй хани барисаанай тодорхой гэршэ болоно. Ингэжэ СССР-эй, бүхы социалис можын гүрэнүүдэй эб найрамдал хамгаалха хүсэлтэй байһаниинь гэршэлнэ. Шэнэ общество байгуулха эрхээ хамгаалхын түлөө Кубын арад зон сухарилтагүйгөөр тэмсэхэ гээд эхэнэрнүүдэй нэгэдэлэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Таряашадай национальна нэгэдэл мүн лэ мэдүүлгэ гаргаһан байна. Хэмһээ хэтэрһэн ээрхэг түримхэй этэгээдүүдэй ама татаха талаар энэ документ шухала удха шанартай. Империалистнуудые бута сохихын, дарлагшадые, шэнэ дайн байлдаае жүрөөдэгшэдые бута сохихын түлөө дэлхэйн бүхы арадуудтай хамта Кубын таряашад тэмсэхээр бэлэн гэжэ мэдүүлгэ соонь заагдана.

Революциие хамгаалха комитет, залуу коммунистнуудай союз, һурагшадай университедэй нэгэдэл, Кубын профсоюзууд болон ниитын организацинууд тусхай мэдүүлгэнүүдые гаргаһан байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Кубын хүнүүд Советскэ правительствын мэдүүлгые һайшаана. Эб найрамдал, арадуудай бүрин эрхэтэй байха хэрэгые хамгаалха хүдэлөөнэй президент Хуан Маринельо тусхай мэдүүлгэдэ гараа табяа.

Вашингтоной сэрэгэй һанаашалгануудые буруутуулхын түлөө бүхы арадууд, илангаяа Холбоото Штадуудай арад зон тэмсэхэ ёһотой гээд энэ хүдэлөөнэй гаргаһан мэдүүлгэ соонь уряалагданхай. Эхэ ороноо хамгаалхын түлөө ами наһаяа хайралангүйгөөр тэмсэе. Бидэнэр илахабди! гэжэ мэдүүлгынь түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Кубые хамгаалхын, эб найрамдал тогтоохын түлөө

ПЕКИН. Америкын Холбоото Штадуудай правительствын харата муухай аашануудһаа уламжалан, дэлхэйн дайн эхилшэжэ болохо байна. Хэрбээ иимэ дайн үүсхэгдээ һаа, ядерна зэбсэг хэрэглэгдэхэ болоно. США-гай правительство бодомжотой, даруугаар байжа, тохёолдоһон байдалые үнэн зүбөөр сэгнэн хараха ёһотой гээд «Женьминь жибао» газетэ бэшэнэ.

БЕРЛИН. Эрхэ сүлөөтэ Кубада США добтолон орохо зорилго табина. Сүлөөтэ Кубые хамгаалха гээшэ Германида эб найрамдал хамгаалһан удхатай болоно гээд «Дейчер фрейхетсзендер 904» гэдэг радиостанци дамжуулба. Кубын түлөө дайн эхилээ һаа, дэлхэйн атомна дайн болобо гэһэн удхатай гээд хүн бүхэн мэдэнэ гэжэ энэ радиостанци тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК. Сэрэгэй харата муухай аашануудые гаргаха дуратай хүнүүдтэ Советскэ правительство шанга уридшалан һануулга хээ һэн. «Ондоо гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ хамаархагүй политика ябуулха ёһотойбди гээд тоолоноб. Хэрбээ Кубые гансаардуулха гү, али Куба тээшэ сэрэгүүдээ эльгээхэ болоо һаамнай, энэмнай ээрхэг түримхэй ааша гэжэ харагдаха» гээд юрын ажалтай Джонсон Нью-Йоркын газетэнүүдэй нэгэ корреспондентдэ мэдүүлһэн байна. Кубын Республикын өөрыгөө хамгаалха хэмжээнүүдые абахатай дашарамдуулан, Вашингтоной хархис этэгээдүүдэй бэлэһэн хорото аашые США-гай хүн зон буруушаана.

Франциин конститу[illegible] дүримүүд хазагайруулагда[illegible]

ПАРИЖ, сентябри[illegible] (ТАСС). Конституци[illegible] мүүдые хубилгахын зо[illegible] референдумэй үнгэргэ[illegible] байһан тухай тусхай м[illegible] толилогдоо һэн. Тиигэжэ [illegible] публикын президентые [illegible] һунгалтаар һунгадаг [illegible] зорилго табигдаһан бай[illegible] хэрэг конституциин дү[illegible] дые хазагайруулһан уш[illegible] лоно. Тиигэжэ де Голл[illegible] сагые бүри ехэдхэхээ [illegible] гээд шэнжэлэгшэд бэш[illegible]

Республиканска шэ[illegible] политическэ партинуу[illegible] мунис парти, социалис [illegible] нэгэдэмэл социалис [illegible] ЮДСР-эй, радикалнууд [illegible] ти конституциин дүри[illegible] хазагайруулха ябадалы[illegible] шууд буруушааба.

Г. С. Титов Югосл[illegible] айлшална

ДУБРОВНИК, сен[illegible] 13. (ТАСС). Президе[illegible] гэгшын, Югославиин [illegible] тельствын уряалаар [illegible] жа байһан советскэ [illegible] космонавт Г. С. Титов [illegible] дэр эндэ ерэбэ.

Городой засагай, нии[illegible] ганизацинуудай түлөө[illegible] советскэ космонавтые [illegible] нигто угтаба. Ойро з[illegible] амаргаанай һүүлээр Г[illegible] тов город соогуур яб[illegible] раа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ[illegible]

Манай адрес, телефону[illegible]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Т[illegible] ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редакт[illegible] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жи[illegible] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского ст[illegible] тельства—47-59, промышленности, транспорта, инфор[illegible] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, п[illegible] рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректор[illegible] —35-95, бухгалтерия —37-32. Для междугородн[illegible] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль[illegible] Бурятской АССР.

Н00977. Зак. № 3431.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной сентябриин 15.